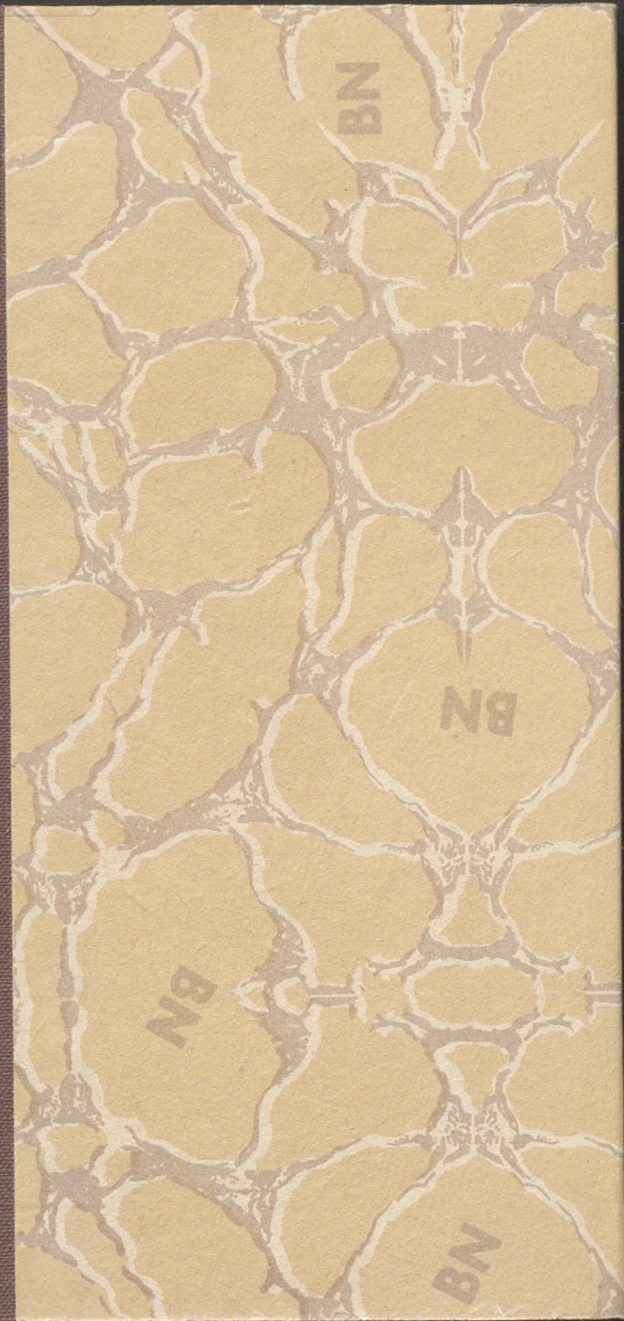
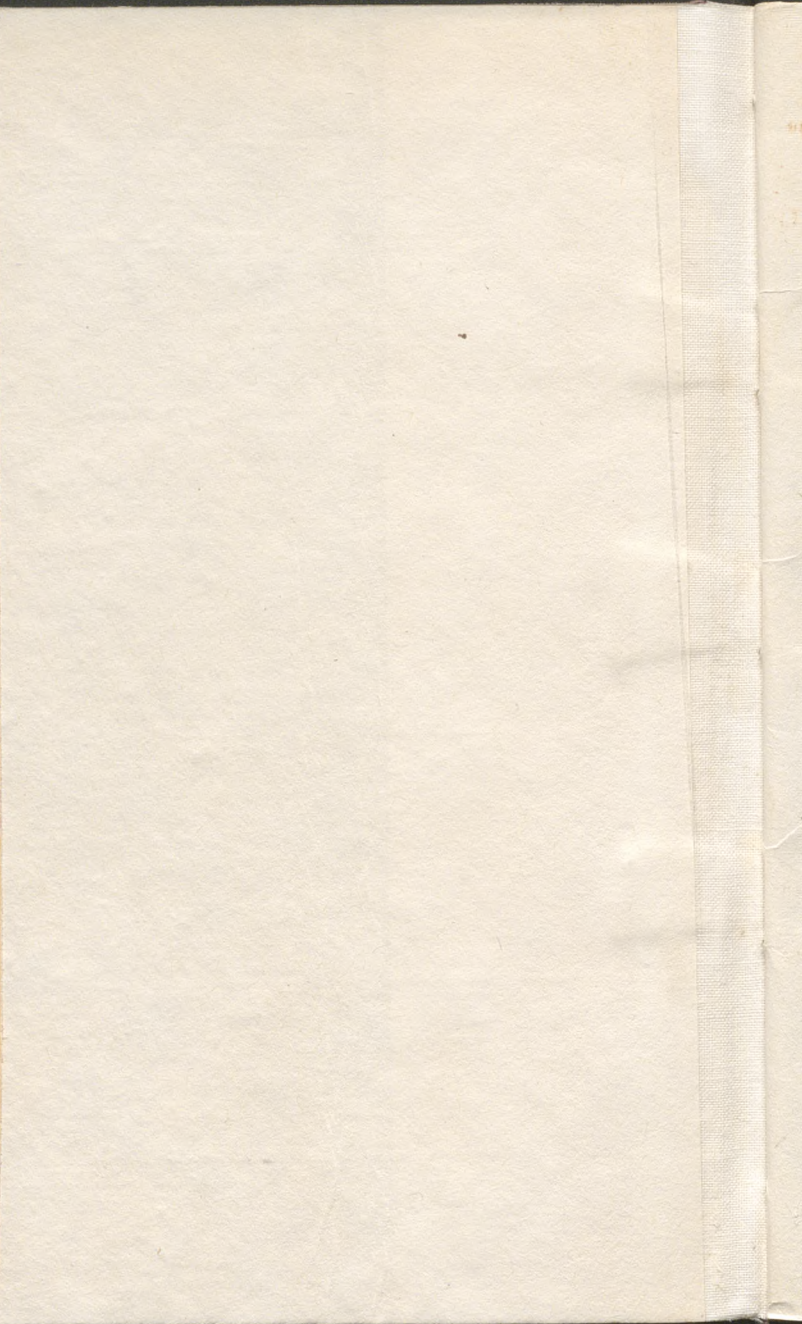
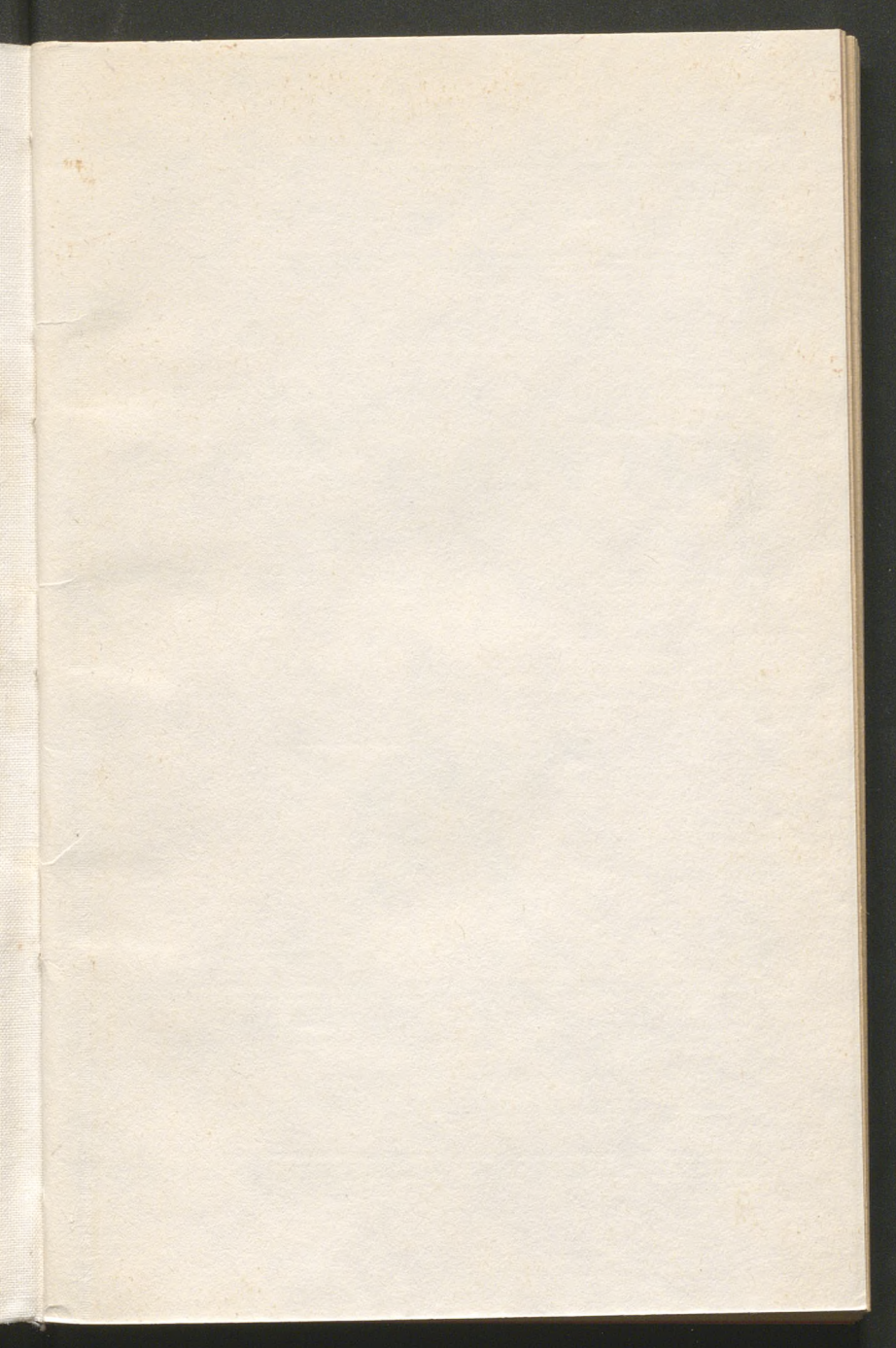

1469241

138 23

T. 1.469.241

LEOPOLD KRONENBERG

SAMOUCZEK

POMOCNICZEGO JĘZYKA MIĘDZYNARODOWEGO

ESPERANTO

W DZIESIĘCIU LEKCYACH.

METODĄ WŁASNĄ. DODANA CZĘŚĆ LITERACKA

TRZECI TYSIĄC

BIBLIOTEKA DLA PROPAGANDY
ESPERANTA W POLSCE

NR. 5.

SKŁAD GŁÓWNY: KSIĘGARNIA
POLSKA (FR. EBERT), KRAKÓW
1912.

60 hal.

Przed użyciem podręcznika

należy poprawić:

str. 15. wiersz 7. od dołu zamiast anstatūas ma być
anstataūas.

POLA ESPERANTISTO

organo de polaj societoj esperantistaj.

Adreso: Varsovio. Redakcio: str. Włodzimierska 8.
Administracio: str. Hoża 20.

Societo Esperanto en Krakovo.

Dejoroj ĉiutage de 7. – 9. vesp.

Duonjara kotizo por la anoj 4 kronoj. La Societo
posedas riĉan bibliotekon.

Ĉefa devo de ĉiu esperantisto estas apartenado al
ia aktiva societo esperantista.

SZYMON TEUFEL

KRAKOVO, STR. SZEWSKA 20.

Ĉeftenejo de esperantistaj insignoj, leterpaperoj kaj
ĉiuj esperantaĵoj je tre malgrandaj prezoj.

Ilustritajn poŝtkartojn, insignojn kaj markojn oni po-
vas ricevi plej malmultekoste nur en

„Esperantista Poŝtkartejo“

(Posedanto Samuel Szulc)

en Łódź, Pola Reĝolando, str. Konstantynowska 20.

Prezlistoj riceveblaj senpage kaj afrankite.

Disvendado grandkvante kaj detale.

PREPARATA POR LA PRESO

Malgranda vortaro esperanto-pola kaj polo-
esperanta de L. Kronenberg.

Biblioteka dla propagandy Esperanta w Polsce.
Biblioteko por propagando de l'Esperanto en Polujo.

Nr. 5.

Cena 60 hal.

LEOPOLD KRONENBERG.

SAMOUCZEK

POMOCNICZEGO JĘZYKA MIĘDZYNARODOWEGO

ESPERANTO

W DZIESIĘCIU LEKCYACH.

METODĄ WŁASNĄ. DODANA CZĘŚĆ LITERACKA.

SKŁAD GŁÓWNY: KSIĘGARNIA POLSKA (Fr. Ebert).
KRAKÓW 1912.

I 1469.241

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Ĉiuj rajtoj rezervitaj.

Z DRUKARNI W. POTURALSKIEGO PODGÓRZE-KRAKÓW

1985 K 42/13

Lekcja I.

Zasady naczelne.

1. W pomocniczym języku międzynarodowym niema żadnych wyjątków.

2. W Esperancie wszystko czyta się tak, jak jest napisane, wymawiając wyraźnie każdą literę, a wszystko pisze się tak, jak się słyszy.

3. Akcent pada zawsze na przedostatnią zgłoskę, podobnie jak w języku polskim.

Alfabet—Alfabeto.

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n,
o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

ĉ=cz (czapka=ĉapo, czerpać=ĉerpi),

ĝ=dż (grzeczny=ĝentila, ogólny=ĝenerala),

ĥ=ch (chińczyk=ĥino, chór=ĥoro),

ĵ=ż (żakiet=ĵaketo, żargon=ĵargono),

ŝ=sz (szal=ŝalo, sznur=ŝnuro),

ŭ=u krótkie (aŭtoro, paŭzo, aŭlo, Eŭropo),

v=w (wata=vato, wino=vino).

Gdy zachodzi potrzeba uniknięcia liter akcentowanych, n. p. w telegramach, sygnałach, lub przy braku odpowiednich czcionek, zastępuje się ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, i ŝ przez ch, gh, hh, jh, sh, ŭ przez u.

Ponieważ w Esperancie wszystko czyta się tak, jak jest napisane, przeto:

1) c wymawia się **zawsze** jak c, nigdy jak k,

2) s wymawia się **zawsze** jak s, nigdy jak z,

3) **i** nie miękczy poprzedzającej spółgłoski: ci (nie *ci*), si (nie *si*),

4) **i** jest zawsze samogłoską; **mi**-a (nie *mja*, lecz *mija*!) **naci**-o (nie *nacjo*, ani nie *naćjo*, lecz *nacijo*!).

Ćwiczenie w czytaniu.

Be-la, bo-na, dol-ĉaj, u-ti-la, nur, tu-a le to, mi, ci (nie *ci*!), di-oj, la-si (nie *laŝi*), ĝen-ti-laj, bar-ĉo, ĥa-o-so, ĵe-ti, ĝu-i, ŝu-et-o, ma-ŝi-noj, ŝin-ko, ĵaŭ-do, aŭ-to-mo-bi-lo, ak-cen-ti, ab-el-ej-o, fru-e, hi-e-raŭ, va-gon-ar-o, man-ĝi, ĵa-lu-za, vi, si (nie *si*!), ŝi, kaj, ca-ro (nie *karo*!), ka-ra, ĉa-ro, ĉi, ci (nie *ci*!), ĝi-aj, li-a, mi-aj, i-li-ajn, kvar op-e, bal-daŭ, tuj, ti-e, ŝaj-nas, vi-za-ĝo, mor-ĝaŭ-o, e-stont-ec-o, el-pens-it-aĵ-o, ĉi-ujn, sol-da to (nie *zoldato*!), a-di-aŭ, ti-am, u-nu aj, ĝis la re-vi-do.

Al la leganto. Esperanto estas bela kaj facila lingvo. Nuntempe konas ĝin multegaj miloj da personoj. Oni povas esperi, ke ĝi fariĝos jam baldaŭ dua lingvo de ĉiu civilizita homo.

Lernu ĝin diligente ankaŭ vi, karaj legantoj, kaj post nelonga tempo vi estos bonaj kaj lertaj esperantistoj.

Wyrazy esperanckie dzieli się dowolnie. Wielkie litery dajemy tylko na początku zdania i przy imionach własnych.

Uwaga. Nader pożądaną jest rzeczą przeczytać dla większej wprawy w wymowie także inne teksty esperanckie, zawarte w tym podręczniku.

Rzeczownik.

Nazwy osób, zwierząt, lub rzeczy, nazywamy rzeczownikami.

Karolo — Karol, tigro — tygrys, domo — dom, teatro — teatr, telefono — telefon. Ponieważ w Esperancie niema wyjątków, przeto *wszystkie rzeczowniki kończą się w 1-ym przypadku liczby pojedynczej na o.*

Domoj — domy, teatroj — teatry, telefonoj — telefony. Wniosek: *Spółgłoska j oznacza liczbę mnogą.*

Nazwy liter są rzeczownikami, przeto nazwa „be“ litery **b** brzmi w Esperancie **bo**. Ce=co, de=do, fo, go, ĝo, ho i t. d. Nazwy samogłosek końcówki **o** nie przybierają.

Przedimek. *Mówiąc o osobach lub rzeczach znanych, używamy przedimka la, wspólnego wszystkim rodzajom. Aŭtoro — autor (pewien, jakiś), la aŭtoro — autor (ten znany, — ten, o którym mowa).*

Przymiotnik.

Takie wyrazy, które służą do bliższego określenia rzeczowników, i oznaczają przymiot osoby lub rzeczy, nazywamy przymiotnikami. Pytamy się o nie wyrazem jaki, jaka, jakie?

Doma—domowy—a,—e, teatra—teatralny—a, e, telefona—telefoniczny—a,—e. *Końcówką przymiotników jest więc na wszystkie 3 rodzaje w 1. przyp. liczby poj. samogłoska a.* Spółgłoska **j** oznacza podobnie jak u rzeczowników, liczbę mnogą. Doma telefono—domowy telefon, domoj teatraj—domy (gmachy) teatralne.

Czasownik.

Części mowy, które oznaczają *czynność* osób lub rzeczy, albo stan, w jakim osoba jakaś albo rzecz się znajduje, nazywamy czasownikami.

Telefoni—telefonować, kontroli—kontrolować, viziti—odwiedzać. **Bezokolicznik czasownika kończy się na i.** Direktoro kontrolas—dyrektor kontroluje, artistoj deklamas—artyści deklamują. Końcówka *as jest cechą terażniejszości i to bez względu na osobę lub liczbę.*

Przysłówek.

Części mowy, o które pytamy się wyrazem jak?, a które służą do bliższego określenia czasowników i przymiotników, nazywają się przysłówkami.

Telefone—telefonicznie, telegrafe—telegraficznie, appetite—apetycznie. **Przysłówki kończą się na e.**

Jak można było łatwo zauważyć, wystarczy w Esperancie zmienić samogłoskę końcową jakiegokolwiek wy-

razu, by otrzymać inną część mowy: *telefono, telefona, telefoni, telefone; telegrafi, telegrafe, telegrafa, telegrafo*. Znając więc jeden wyraz, znamy tem samym kilka wyrazów. Tem się tłumaczy zadziwiająca zwięzłość słownika esperanckiego.

Odrzuciwszy od jakiegokolwiek wyrazu końcówkę, otrzymujemy jego **źródłosłów, (temat, pierwiastek)**. Źródłosłowem od *domo, doma, dome* jest „dom“, od *leciono* (lekcyja) jest „lecion“.

W Esperancie jest olbrzymia ilość pierwiastków, wspólnych wszystkim językom i dlatego znanych każdemu bez nauki. Wyrazy te oznaczamy w dalszym ciągu podręcznika literą **m**(=wyraz międzynarodowy); spotkawszy więc w ćwiczeniu polsko-esperanckiem znaczek „m“ przy jakimś wyrazie, n. p. *fakt*, (faktyczny, faktycznie) należy urobić wyraz esperancki przez dodanie odpowiedniej samogłoski: *fakto, fakta, fakte*. Dla przykładu podajemy poniżej szereg takich wyrazów, każdemu bez nauki znanych, na jedną tylko literę **a**:

Abdiki, abituriento, aboni, absoluta, absolutismo, absurdo, adepto, adjunkto, adjutanto, admiralo, adopti, adresi, advento, aeronautiko, aeroplano, afiŝo, agente, agiti, agromio, akademio, akcento, akcio, akcizo, akordo, akto, aktoro, aktuala, alarmi, albumo, alegorio, alfabeto, algebro, alkoholo, amatoro, ambasadoro, amen, amfiteatro, amnestio, amoniako, amputi, analfabeto, analizi, analogio, anarĥio, anemio, anonimo, antagonismo, antipatio, antitezo, aparato, apartamento, apatio, apelacio, apetito, apopleksio, apostolo, arako, areno, aresti, argumento, arĥipelago, arĥitekturo, ario, aristokrato, aritmetiko, arsenalo, artikolo, artilerio, artismo, artisto, asekuri, asesoro, asfalto, asisto, aso, astmo, astronomio, ateismo, Atlantiko, atlaso, atleto, atmosfero, atomo, aŭlo, aŭtomato, aŭtomobilo, aŭtoro, Azio, azoto.

Ćwiczenie 1.

Pierwiastki poniżej podanych wyrazów wchodzą jako międzynarodowe do języka Esperanto. Co więc znaczy:

Adres, adresować, apetyt, (apetito), apetyczny, apetycznie, automat, automatyczny, automatycznie, automatyczny telefon, automatyczne telefony, automat telefonowy, automaty telefonowe, autor, autorski, autorsko, benzyna, benzynowe lampy, depesza, depeszować, epoka, epokowy, epokowo, guma, gumowy, hazard, hazardowy, hazardowo, hazardować, hektograf, hektograficzny, hektograficznie, hektografy, kolor, kolorowy, kolory, kongres, kongresy, kongresowy, marsz, opera, operowy, poeta, poeci, pretekst, purpura, purpurowy, purpurowo, tunel, tunelowy, tunele, wulkan, wulkany, wulkanicznie, wulkaniczny, typ, typy, typowy, typowo, utopia, utopijny, utopijnie, utopie, zenit, zenitowy.

Słówka.

Agrabla-przyjemny, **al**-do, **bela**-piękny, **blanka**-biały, **bona**-dobry, **ĉambro**-pokój, **ĉar**-ponieważ, **bo**, **ĉu**-czy, **de**-od, **devi**-musieć, mieć obowiązek, **dua**-drugi, **ekzerco**-ćwiczenie, **en**-w, **esti**-być, **facila**-łatwy, **filo**-syn, **granda**-wielki, **hodiaŭ**-dzisiaj, **instrui**-nauczać, **iri**-iść, **jes**-tak jest, **kaj**-i, a, **kajero**-zeszyt, **kompreni**-rozumieć, **krajono**-ołówek, **kuŝi**-leżeć, **leciono**-lekcya, **legi**-czytać, **libro**-książka, **meblo**-mebel, **mi**-ja, **multa**-wiele, liczny, **ne**-nie, **papero**-papier, **paroli**-mówić, **patro**-ojciec, **per**-za pomocą, przez, **plumo**-pióro, **por**-dla, z powodu, **po**-vi-móźdz, **pri**-o, **proksima**-blizki, **rapida**-prędko, **ruĝa**-czerwony, **sed**-lecz, **sinjoro**-pan, **skribi**-pisać, **sur**-na,

tablo-stól, tago-dzień, tre-bardzo, tro-zbyt, vi-ty, wy, pan, pani, vorto-słowo, zorgi-starać się, troszczyć się.

Dua ekzerco.

Telefono kaj telegrafo. Telegrafoj kaj telefonoj. La patro estas bona. Kolegoj skribas. Apetitaj cigaroj kuŝas sur la tablo: Domoj estas belaj kaj novaj. En la ĉambro estas multaj novaj mebloj. Skribi estas agrable. La parko kuŝas tre proksime de la domo. Profesoro de matematiko instruas bone pri matematiko, sed ne pri literaturo. Ĉu mi devas skribi per la plumo, ĉu per la krajono? Ĉu vi parolas Esperante? Esperantistoj parolas Esperante; mi estas esperantisto kaj mi parolas Esperante, sinjoro. Ĉu vi komprenas? Ne, mi ne povas kompreni, ĉar vi parolas tro rapide.

Papier jest biały, ołówek czerwony. Zeszyty są piękne, bo nowe (m). Ĉwiczenia esperanckie są bardzo łatwe. Ja idę do ojca, a ty? Pismo powinno być staranne. W gazetach (m) i broszurach (m) czytam dużo o Esperancie. Dzisiejszy dzień jest dobry dla pana! Ojciec stara się o syna. W wielkich domach są ładne pokoje i wielkie salony (m). Profesor (m) pisze piórem w zeszycie. Dobrze jest dużo czytać i pisać, a niewiele mówić. Czy pan mówi po esperancku? Tak jest, panie, mówię po esperancku, lecz niewiele. Ja mówię do ciebie, a ty nie rozumiesz; czy mówię zbyt prędko? *rapide.*

Dua leciono.

Odmiana rzeczownika i przymiotnika.

Esperanto ma tylko 2 przypadki: **przypadek podmiotu**, na pytanie kto?, co?, kończący się u rzeczowników na **o**, u przymiotników na **a**, i **przypadek przedmiotu**, na pytanie kogo?, co?, odpowiadający przypadkowi czwartemu gram. pol., a posiadający prócz końcówki rzeczownika **o**, lub przymiotnika **a**, jeszcze końcówkę **n**. Końcówka ta występuje tak w liczbie pojedynczej, jak też i w mnogiej. Filo legas libron—syn (kto?), czyta książkę (kogo, co?). Profesoro instruas filon — profesor (kto?) naucza syna (kogo?) Profesoroj legas librojn — profesorowie czytają książki. Filoj skribas ekzercojn — synowie piszą ćwiczenia.

Resztę przypadków gram. pol. oddajemy za pomocą odpowiednich przyimków. (**Przymyki rządzą przyp. 1.**: sur la tablo—na stole, en la ĉambro—w pokoju). I tak przyimek **de**=**od** zastępuje **polski przyp. 2.**: domo de direktoro—dom dyrektora, **al**=**do** zastępuje **polski przyp. 3.**: telefoni al patro — telefonować do ojca (ojcu), przyimek **per** = **za pomocą** zastępuje **przyp. 6.**: agiti per broŝuroj—agitować broszurami. **Przyp. 5.** oddaje się przez 1.: o, bona patro! — o dobry ojcze! **Przypadek 7.** oddaje się za pomocą stosownych przyimków, jak **en** = **w**, **sur** = **na**, **pri** = **o**, i t. d.: en Esperanto — w Esperancie, pri literaturo — o literaturze, sur tablo—na stole.

Odmiana rzeczownika i przymiotnika, zastoso-

wana do wymogów języka polskiego, przedstawia się zatem następująco :

Liczba pojedyncza.

Przyp. 1. **Kto? co?**

la bona patro — dobry ojciec

Przyp. 2. **Kogo? czego? (czyj)**

de la bona patro — dobrego ojca

Przyp. 3. **Komu? czemu?**

al la bona patro — dobremu ojcu

Przyp. 4. **Kogo? co?**

la bonan patron — dobrego ojca

Przyp. 5. **Wołając**

(o) **bona patro!** — o dobry ojcze!

Przyp. 6. **Kim? czem?**

per la bona patro — dobrym ojcem

Przyp. 7 **W kim? w czem?**

en la bona patro — w dobrym ojcu.

Liczba mnoga.

Przyp. 1. **Kto? co?**

la bonaj patroj — dobrzy ojcowie

Przyp. 2. **Kogo? czego?**

de la bonaj patroj — dobrych ojców

Przyp. 3. **Komu? czemu?**

al la bonaj patroj — dobrym ojcom

Przyp. 4. **Kogo? co?**

la bonajn patrojn — dobrych ojców

Przyp. 5. **Wołając**

(o) **bonaj patroj!** — o dobrzy ojcowie!

Przyp. 6. Kim? czem?

per la bonaj patroj — dobrymi ojcami

Przyp. 7. W kim? w czym?

en la bonaj patroj — w dobrych ojcach.

Ćwiczenie. Odmieniaj według powyższego wzoru: bela ĉambro, nova telefono, granda teatro, la blanka papero.

W poezji może być końcówka rzeczownika o zastąpiona znacznikiem ' : o bona Di'! — o dobry Boże! Samogłoskę **a** w przedimku możemy również zastąpić znacznikiem ' ; należy to jednak czynić tylko po przyimkach, zakończonych na samogłoskę : de l'teatro=de la teatro. Nie można jednak użyć sur l'domo zamiast sur la domo.

Przystawki : pra, vic, mal.

Avo—dziadek, **praavo**—pradziadek ; patroj—ojcowie, **prapatroj**—praojcowie. Przystawka **pra** ma więc w Esperancie **to samo znaczenie**, co w języku polskim.

Sekretario—sekretarz, **vicsekretario**—vicesekretarz ; reĝo—król, **vicreĝo**—vicekról. Przystawka **vic** odpowiada więc wyrażeniu **vice** w języku polskim.—Bona—dobry, **malbona**—zły ; facila—łatwy, **malfacila**—trudny ; rapide—prędko, **malrapide**—powoli, zorgi—starać się, **malzorgi**—zaniedbywać. Przystawka **mal** oznacza **przeciwieństwo**.

Malfacila—trudny, nefacila—niełatwy, malgranda—mały, **negranda**—niewielki ; kapabla—zdolny, nekapabla—*niezdolny*, malkapabla—*całkiem niezdolny*. Podobnie : sana—zdrowy, nesana—niezdrowy, malsana—chory.

Co znaczy: negrabla, nebone, nemultaj vortoj, malmultaj tagoj, niedbale (od zorgi), powoli, daleko, źle, brzydko?

malbronge

Wstawka in.

Ino=kobieta, samica. Ponieważ w Esperancie wolno nam pierwiastki dowolnie ze sobą łączyć, byleby tylko powstały w ten sposób nowy wyraz odpowiadał logicznie jakiemuś pojęciu, przeto patro—ojciec, patrino—matka, patrino—macierzyński, patrino—macierzyńsko. Filino—córka, filino—?, filino—?; dio—bóg, diino—bogini, diino—?, diino—? *Wstawka in oznacza rodzaj żeński.*

Co znaczy: doktorino, esperantistino, sinjorino, sinjorino, artistino, telefonistino?

Przyimek da.

Dla oznaczenia ilości używamy przyimka da: litro da vino—litr wina, litro de vino—litr od wina. Metro da ŝtofo—metr materyi, metro de ŝtofo—metr do mierzenia materyi.

Przeczenie.

Najczęściej używanem przeczeniem jest wyraz **ne**—**nie**. Odmiennie od języka polskiego kładzie się po przeczeniu przypadek 4.: mi **ne** legas **libron**—ja nie czytam książki.

Dwóch przeczeń w jednym zdaniu kłaść nie wolno.

Orzeczenie imienne.

Odmienne od języka polskiego kładzie się w Esperancie **orzeczenie imienne w przyp. 1.** „Ojciec jest profesorem“ tłumaczymy więc tak, jak gdybyśmy mówili „ojciec jest profesor“, a więc: **la patro estas profesoro.**

Vortoj.

aĉeti—kupować, **afabla**—uprzejmy, **akvo**—woda, **alia**—inny, **ami**—kochać, **ankaŭ**—także, **anstataŭ**—zamiast, **arbo**—drzewo, **avo**—dziadek, **biero**—piwo, **birdo**—ptak, **bovo**—wół, **ĉapelo**—kapelusz, **ĉevalo**—koń, **da**—przyimek, oznaczający ilość (np. glaso da biero), **demandi**—pytać, **deziri**—życzyć, **diligenta**—pilny, **diri**—powiedzieć, **doni**—dać, **drapo**—sukno, **du**—dwa, **edzo**—małżonek, **ekzameno**—egzamin, **espero**—nadzieja, **familio**—rodzina, **feliĉa**—szczęśliwy, **frato**—brat, **fremda**—obcy, **frazo**—zdanie, **glaso**—szklanka, **ĝentila**—grzeczny, **havi**—mieć, **hela**—jasny, **helpi**—pomagać, **hieraŭ**—wczoraj, **homo**—człowiek, **ili**—oni, **infano**—dziecko, **ino**—sami-ca, kobieta, **jam**—już.

Kapabla—zdolny, **ke-že**, **žeby**, **kelkaj**—kilku, niektórzy, **koni**—znać, **konstrui**—budować, **kun**—z (np. z bratem), **labori**—pracować, **leono**—lew, **lerni**—uczyć się, **letero**—list, **longa**—długi, **lumo**—światło, **memoro**—pamięć, **montri**—pokazywać, **nepo**—wnuk, **nokto**—noc, **nur**—tylko, **ofte**—często, **okupo**—zajęcie.

Peti—prosić, **plena**—pełny, **plori**—płakać, **prefikso**—przystawka, **pro**—dla, z powodu, **proverbo**—przysłowie, **pura**—czysty, **resto**—reszta, **restoracio**—restauracja, **sana**—zdrowy, **sekretario**—sekretarz, **sen**—bez, **sidi**—siedzieć, **stari**—stać, **sub**—pod, **sufikso**—wstawka, **sukceso**—powodzenie.

Tamen—jednak, przecież, **tempo**—czas, **tero**—zemia, **tri**—trzy, **trinki**—pić, **unu**—jeden, **urbo**—miasto, **varma**—ciepły, **vespero**—wieczór, **viro**—samiec, mężczyzna, **viziti**—odwiedzać, **vojo**—droga, **voli**—chcieć.

Tria ekzerco.

Mi amas patron kaj patrino. Patro kaj patrino amas min. Diligenta homo legas multajn librojn. Mi deziras al vi bonan tagon. La kajeroj kaj la libroj de la kolego estas puraj. Mi havas tri fratojn kaj du fratinojn. La patrino volas legi hodiaŭajn gazetojn, tamen mi havas gazetojn nur de la hieraŭa tago. Sur la arbo sidas kelkaj belaj birdoj. Mi esperas hodiaŭ sukceson por mi, sed la kolegoj malesperas jam pri la sukceso. Fremda sinjoro demandas min pri la vojo al proksima urbo. Mi estas ĝentila kaj mi montras afable la vojon. La patro konstruas du novajn domojn, ĉar la malnovaj estas tro malgrandaj por la familio. La patro de la patro estas por mi la avo; la patrino de la avino la praavino. Mi estas filino de l' patro kaj nepino de l' avo. Vicsekretario anstataŭas sekretarion en la laboro. Mi ne estas kapabla, tamen mi ankaŭ ne estas malkapabla. La patrino ne povas min viziti pro multaj okupoj. „Rapidu malrapide“ diras la proverbo. Restas al mi nur tre malmultaj tagoj por ekzamena laboro. Edzo amas edzinon kaj infanojn. Bovino estas ino de la bovo, ĉevalino ino de la ĉevalo, kaj leoni-

no ino de la leono. Doktorino ne estas edzino de doktoro, nur la virino kun doktora diplomo. Plori estas ine. Malplena glaso de vino staras sur la tablo. En restoracio mi trinkas vespere du glasojn da biero. Nei estas diri „ne“, jesi estas diri „jes“. Bonaj esperantistoj kaj esperantistinoj devas memori, ke ili povas doni en Esperanto nur unu neon en unu frazo.

Kvara ekzerco.

[Cyfry w nawiasach oznaczają lekcję, w której dany lub podobny wyraz po raz pierwszy przychodził; litera obok wskazuje, gdzie potrzeba go szukać w alfabetycznym spisie słówek. Z ułatwień tych należy korzystać jak najrzadziej, w każdym razie po namyśle.]

Kocham bardzo ojca i matkę. Esperanta (kogo, co?) uczę się (2 l) pilnie. Ja uczę (1 i) Esperanta. Na stole leży kapelusz siostry. Pod ziemią jest woda. W pokoju jest ciemno (2 l). Dzisiejszy dzień jest niejasny. Siostrę odwiedzają koleżanki (ino, m) bardzo rzadko. Choroba jest nieszczęściem dla człowieka chorego i dla rodziny. Kupuję metr (m) sukna. Jest obowiązkiem (1 d) człowieka pomagać innym w nieszczęściu. Przeszkody (2 h) są nieprzyjemne. Na stole stoi szklanka od wody, lecz bez wody. Ja proszę już od długiego czasu o dwa cygara (m). Siostry idą z matką, ja idę z ojcem. Mówię bratu, że siostra jest niegrzeczna. Nocy są zimne, a dnie ciepłe.

drapo

malhelpo

negrateco

devi

Czy ty nie znasz nowego (m) adresu (m) dziadka? Znam tylko stary adres do dziadka, nowego (IV. przyp.). Miłość matki do dzieci jest wielka. Mam tylko stare książki, gdyż nowych (m, kogo, co?) nie kupuję. Adresuję (m) list do pani L. w K.

Tria leciono.

Zaimki osobiste.

Liczba pojedyncza.

I. **mi**—ja

II. **vi**—ty

III. $\left\{ \begin{array}{l} \text{li—on} \\ \text{ŝi—ona} \\ \text{ĝi—bezpłciowe} \end{array} \right.$

Liczba mnoga.

ni—my

vi—wy

$\left\{ \begin{array}{l} \text{ili—oni, one.} \end{array} \right.$

Zaimek **li** odnosi się do osób i zwierząt, których płeć jest **męska**. Podobnie **ŝi** odnosi się do osób i zwierząt płci **żeńskie**j. Co nie może być nazwane **ani li, ani ŝi, nazywa się ĝi**; tym zaimkiem określa się więc wszystkie przedmioty. I tak: **Tablo** estas nova, **ĝi** estas ankaŭ bela; **leciono** estas interesa, **ĝi** estas tamen malfacila.

Zaimka **vi** używamy w mowie potocznej na oznaczenie tytułu: pan, pani.

Zaimkiem zwrotnym 3. osoby jest **si**: **mi amas min**—kocham siebie, **ni amas nin**—ko-

chamy siebie, **li amas sin, ŝi amas sin, ili amas sin**. Li amas lin—on kocha go: ŝi amas ŝin—ona kocha ją, ili amas ilin—oni kochają ich.

Zaimkiem **nieosobowym** jest **oni**: **oni skribas**—pisze się (niemieckie man schreibt), oni akcentas—akcentuje się.

Zaimki odmieniają się na sposób rzeczowników: **mi**, de mi, al mi, **min**, mi, per mi, en mi.

Zaimki dzierżawcze tworzy się przez dodanie samogłoski a: mia—mój, nia—nasz, liaj libroj—jego książki, mi legas ŝiajn leterojn—czytam jej listy, li legas sian libron—on czyta swoją książkę, li legas lian libron—on czyta jego książkę.

Prefiksoj: re, ge.

Vizito—wizyta, **revizito**—rewizyta; organizi—organizować, **reorganizi**—reorganizować; doni—dać, **redoni**—oddać, iri—iść, **reiri**—iść z powrotem. Przystawka **re** oznacza **powtórzenie czynności**.

Patro—ojciec, patrino—matka, **gepatroj**—rodzice. **Gefiloj**—syn i córka, **gefratoj**—brat i siostra, **geedzoj**—małżonkowie. Przystawka **ge** oznacza **połączenie obojga płci**.

Sufikso id.

Bovo—wół, **bovido**—ciele; ĉevalo—koń, **ĉevalido**—źrebię, **ĉevalidino**—źrebię żeńskie,

leono—lew, leonido—lwiątko. *Wstawka id oznacza potomstwo.*

Co znaczy: geñila domo, gepatre, redono, reskribi, birdido, fratido, rememori, poetido, poetidino, poetinido, geedze?

Vortoj.

Adiaŭ - żegnaj, amiko - przyjaciel, ankoraŭ - jeszcze, aparteni - należeć, arto - sztuka, aŭskulti - słuchać, Baldaŭ - wkrótce, certa - pewny, ĉe - u, przy, ĉefa - główny, danki - dziękować, dikti - dyktować, do - więc, fraŭlo - kawaler, gimnazio - gimnazjum, grafo - hrabia, grava - ważny, ĝis - aż do, haro - włos, ido - potomek, inko - atrament, jen - oto, kara - drogi, koro - serce, kuri - biec, loĝi - mieszkać, mateno - poranek, monato - miesiąc, moŝto - mość (tytuł), nomi - nazywać, okazi - zdarzać się, okulo - oko, ornami - zdobić, pensi - myśleć, posedi - posiadać, prava - mający rację, (vi estas prava - pan ma słuszność), preni - brać, prezenti - przedstawiać, princo - książę, propra - własny, prunti - pożyczać, reciproka - wzajemny, renkonti - spotykać, respondi - odpowiadać, ricevi - otrzymać, rigardi - patrzeć, rimarki - spostrzegać, saluti - pozdrawiać, se - jeżeli, semajno - tydzień, sendi - posyłać, sep - siedm, societo - towarzystwo, strato - ulica, superflua - zbyteczny, ŝajni - zdawać się, tria - trzeci, tuj - zaraz, tuta - cały, vidi - widzieć, vojaĝo - podróż, lundo - poniedziałek, mardo - wtorek, merkredo - środa, ĵaŭdo - czwartek, vendredo - piątek, sabato - sobota, dimanĉo - niedziela.

Kvina ekzerco.

Mi staras, sed li iras. Ili amas min, sed mi ilin ne amas. Li diktas, kaj ŝi skribas; li do di-

ktas al ŝi. Cu Vi ne konas lin? Li kaj ŝi iras kune, ĉu vi ne rimarkas ilin? Ŝia patrino estas por ŝi tre bona, do ŝi amas sian patrinon. Mi skribas mian ekzercon, vi skribas vian, kaj li devas skribi sian. Li loĝas ne en sia, sed en lia domo. Ili amas sin, sed ne amas ilin. Mi ne havas inkon, ĉar li skribas per ĝi. Li salutas ŝin kore. Oni devas ami siajn gepatrojn. Se oni rapidas, oni kuras. Mi vidas jam de longe miajn gefratojn; ĉu vi ilin ankoraŭ ne vidas? Li rigardas min, kaj mi rigardas lin. Oni telefonas, do mi sendas lin al telefona aparato. Ĝis la revido! Vi estas malprava. Al Ŝia Princina Moŝto L. en K. Bonan tagon, kara edzino! Tre ofte okazas, ke edzino de artisto tute ne pensas pri la arto kaj ne okupas sin pri ĝi, do ŝi ne estas artistino. Se li kaj ŝi posedas doktoran diplomon, ili estas gedoktoroj. Mi iras al gesinjoroj N., miaj geamikoj. Filinon de poeto oni povas nomi „poetidino“, kaj filon de poetino — „poetinido“. Mi argumentas, ŝi reargumentas. Bovidino estas ina ido de gebovoj. Ĉevalido estas vira ido de geĉevaloj. La filo amas siajn gepatrojn file, kaj la filino amas ilin filine. Via parolo estas tute superflua, ĉar ili ne aŭskultas vin.

Sesa ekzerco.

Dzień dobry (4 przyp.), panie! Dobry wieczór, droga przyjaciółko! Dobra noc! Czy Pan

jest zdrowy? Dziękuję, jestem całkiem zdrowy. Dobrego apetytu (m), panie! Dziękujemy, nawzajem! Pan ma słuszność (3 p.). Przedstawiam pani profesora (m.) M. Żegnam (3 a) was, państwo! Przyjemnej podróży! Zasyłam serdeczne pozdrowienia dla Ciebie. Do hrabiowskiej mości P. w L. Do pana B., profesora gimnazjalnego w M. Czy mieszkasz w swoim domu, czy w jego? Telefontuje się telefonem, telegrafuje telegrafem. Nie mogę pożyczyć ci książek (IV przyp.), bo one nie są moje, tylko jej. Czy pan należy do „Towarzystwa Esperanto”? Tak, pani, należę do niego od trzech miesięcy. Jeżeli się otrzymuje ważny list, należy zaraz dać odpowiedź. On kocha siebie, lecz nie kocha jej. Państwo M. mieszkają przy głównej ulicy naszego miasta; oni posiadają przy niej własny dom. Praca zdobi pilnych ludzi. Chcę cię widzieć, drogi przyjacielu, więc musisz do mnie spieszyć. Dzisiaj spotykają mnie tylko niepowodzenia (2 s.); zdaje mi się, że dzisiejszy dzień jest dla mnie nieszczęśliwy. Tydzień ma siedm dni: poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota, niedziela.

Kvara leciono.

Odmiana czasownika.

W Esperancie nie odmieniamy czasownika ani przez liczby, ani przez osoby. Mówimy więc:

mi amas, ili amas, patro amas, patrinoj amas, uważając tylko, czy dana czynność jest terażniejszą, czy przeszłą, czy przyszłą. Coś albo było, albo jest, albo będzie. Jeżeli jest (**teraźniejszość**), używamy poznanej już końcówki **as**, jeżeli było (**przeszłość**) używamy końcówki **is**, jeżeli będzie (**przyszłość**) końcówki **os**. Patrino skribas—matka pisze, profesoro instruis—profesor nauczał, mi telefonos—będę telefonował.

Warunek oznaczamy *końcówką us*: artistoj deklamus—artyści deklamowaliby, filo skribus—syn pisałby, li dirus—on powiedziałby.

Końcówka u oznacza **rozkaz**: deklamu—deklamuj, patro telefonu—niech telefonuje ojciec, ili skribu—niech oni piszą.

Stopniowanie.

Nova—nowy, **pli nova**—nowszy, **plej nova**—najnowszy. Bona, pli bona, plej bona; bela, pli bela, plej bela. Proksime—blizko, **pli proksime**—bliżej, **plej proksime**—najbliżej; multe—wiele, pli multe—więcej, plej multe—najwięcej. Malmulte—mało, pli malmulte—mniej, plej malmulte—najmniej. Juna—młody; malpli juna—mniej młody (ale jeszcze nie stary), malplej juna—najmniej: młody (najstarszy między młodymi).

Przy porównaniach używamy wyrazu **ol-niż** pli juna ol frato—młodszy niż brat (od brata), li estas pli bona ol ŝi—on jest lepszy od niej

(niż ona). Antaŭ — przed: **antaŭ ol — zanim**. Antaŭ ol mi rimarkis lin, li jam vidis min — zanim ja go spostrzegłem, on już mnie widział.

Prefikso eks.

Profesoro—profesor, **eksprofesoro**—były profesor (eksprofesor), kapitano—kapitan, **ekskapitano**—**były** kapitan (ekskapitan). *Przystawka eks* posiada więc w Esperancie **to samo znaczenie**, co w języku polskim.

Sufiksoj: ist, ej.

Artisto—artysta (arto - sztuka), dentisto—dentysta (dento—ząb), esperantisto—esperantysta, artistino—artystka, esperantistino—esperantystika.

Podobnie botisto—szewc, bo boto—but; kuracisto—lekarz, kuracistino—lekarka, bo kuraci - leczyć. *Wstawka ist* oznacza **zajęcie lub zawód**. Co znaczy: ĉambristino (1), instruisto (1), skribisto (1), ĉapelisto (2), laboristino (2), restoraciistino (2), skribiste, laboristina, artistine?

Legejo—czytelnia (legi—czytać), lernejo—szkoła (lerni—uczyć się), librejo—księgarnia (libro—książka), tabakejo—trafika (tabako—tytoń). *Wstawka ej* oznacza **miejsce, gdzie się coś znajduje lub odbywa**. Co znaczy: skribejo, aĉetejo (2) bierejo (2), laborejo (2), loĝeja (3), societejo (3), renkontejo (3)?

Vortoj.

akcepti-prijmować, amuzi-zabawiać. antaŭ-przed, aŭ-di-słyszeć, baldaŭ-wkrótce, boto-but, ĉirkaŭ-okolo, di-ka-gruby, el-z (n. p. z wody), fari-robić, fidi-ufać, forgesi-zapominać, forta-silny, freŝa-ŝwieży, gasto-gość, ĝoja-wesoły, horo-godzina, inter-między, ja-przecież, juna-młody, kalkuli-liczyć, karesi-głaskać, pieŝcić, konsideri-rozważać, kudri-szyć, kuzo-kuzyn, kvara-czwarty, laŭ-według, mono-pieniądze, montri-pokazywać, morgaŭ-jutro, ol-niż, onklo-wuj, ordinara-zwyczajny, plej-najwięcej, pli-więcej, pordo-drzwi, porti-nosić, postuli-żądać, poŝo-kieszeń, preĝi-modlić się, sako-worek, torba, serĉi-szukać, stato-ŝtan, stomako-żołądek, sufiĉe-dosyć, ŝati-lubieć, cenić, ŝpari-oszczędzać, tempo-czas, teo-herbata, trovi-znajdować, veni-przyjść, vivi-żyć.

Sepa ekzerco.

Inter junaj homoj [povas [esti nur malpli juna homo, kaj inter maljunaj nur malpli maljuna. Malpli juna homo tute ne estas maljuna, ĝi estas juna, sed malpli. El ni Vi estas plej dika, kaj li malplej. Mia ĉapelo estas pli bela, ol Via. Jes, sinjoro, sed ĝi estas ankaŭ pli nova, ol Via. Mi volus trovi mian patrinon, ĉu Vi ne rimarkis ŝin? Ĉu Vi serĉas Vian patrinon? Mi vidis ja ŝin antaŭ du horoj en nia domo. Amu min, kara amikino, kaj mi amos Vin. Mi amus Vin, sed mi ne povas Vin ami, tamen mi Vin tute ne malamas. Li vizitis nin hodiaŭ, kaj ĉu vi vizitos nin morgaŭ? Donu al mi glason da freŝa akvo. Antaŭ ol mi Vin

vidis, mi jam pri Vi aŭdis. Skribu multe kaj baldaŭ! Estu afabla, sinjorino, kaj reskribu al mi tuj! Niaj gepraavoj vivis pli longe ol ni. La inoj estas ordinare malpli fortaj ol la viroj: bovino estas malpli forta ol bovoviro, ĉevalino ol ĉevaloviro, kaj (homa) virino ol (homa) viro. Fila domo estas malpli alta ol la filina. Hieraŭa tago jam ne venos pli. Pordisto estas ĉe la pordo. En nia domo ne estas pordisto, nur pordistino. Nia urbo havas 3 fotografistojn kaj nur 1 fotografistinon. Kudristino kudras, botisto faras botojn. Mi ne vidis ankoraŭ botistinon, sed mi vidis jam multe da botistedzinoj. En legejo oni legas, en amuzejo oni sin amuzas, en kudrejo oni kudras kaj en preĝejo oni preĝas. Lerno lerneja estas multe pli bona ol privata en la domo. Li instruas en la lernejo, do li estas publika instruisto. Lia edzino estas instruistedzino. Ŝparu groŝon, kaj Vi havos plenan poŝon. Vivu stomako laŭ stato de l'sako. Malpli esperu, pli konsideru. Amikon karesu, sed kalkuli ne forgesu.

Oka ekzerco.

Przed kilku dniami odwiedziłem mego przyjaciela. On przyjął mnie bardzo radośnie, gdyż już długo nie mieliśmy sposobności (3 o) się (nie sin!) widzieć. Jutro pójdę z nim i z jego ojcem do teatru. On i ja lubimy bardzo teatr,

odwiedzalibyśmy go częściej, lecz nie mamy dość czasu i pieniędzy. Czyś widział już najpiękniejsze domy naszego miasta? One znajdują się przy głównej ulicy koło magistratu (m). Większy dom należy do mojej ciotki, a mniejszy do twego kuzyna. Chodź ze mną, a pokażę ci je. — Wczoraj odwiedził naszą rodzinę najlepszy przyjaciel ojca; jutro spodziewamy się (2e) jeszcze kilku gości. Jeżeli chcesz, przyjdź i ty z kilku naszymi kolegami, a wspólna (2 k) zabawa będzie bardzo przyjemną. Najprzyjemniej jest bowiem bawić się wspólnie. Byłem, jestem, będę. Szedłem do ciebie do mieszkania, lecz ponieważ spotkałem cię na ulicy, pójdziemy razem. Módl się i pracuj. Oszczędzaj! Kochaj i miej nadzieję! Ufaj mnie, swemu najlepszemu przyjacielowi. Czyta się gazety (m) w czytelni, uczy się w szkole. Idę do kościoła Przed kilku minutami (m) powróciłem od nauczyciela. Czy nie widziałeś stróża (4 p) z naszej szkoły?

Kvina leciono.

Łączenie wyrazów.

Wyrazy łączymy w Esperancie w ten sposób, że zestawia się je razem, przyczem wyraz ważniejszy stawiamy na ostatnim miejscu: lerno -- nauka, çambro -- pokój: **lernoçambro** -- pokój do nauki, **skribotablo** -- stół do pisania. **akvo**

glaso—szklanka do wody. Dla ładniejszego brzmienia wolno nam samogłoskę końcową pierwszego wyrazu opuścić: **amletero**—list miłosny, **monsako**—wór pieniężny, **vizitkarto**—karta wizytowa.

Mem—sam, sola—sam (jedyne), sama—ten sam. Następujące przykłady wykazują, kiedy należy używać jednego z tych wyrazów: *Ĉu Vi skribos mem al Via patro?* — czy napiszesz sam do twego ojca? *Li estas sola en la ĉambro*—on jest sam w pokoju. *Hodiaŭ mi vidis la saman sinjoron ĉe ni*—dzisiaj widziałem tego samego pana u nas.

Sufiksoj: et, eg.

Domo—dom, **dometo**—domek, **filo**—syn, **fileto**—synek, **filineto**—córeczka, **letereto**—liścik, **urbeto**—miasteczko, **ploreti**—popłakiwać, **poŝeto**—kieszonka. *Wstawka et oznacza zmniejszenie pojęcia.*

Domego—gmach, **urbego**—olbrzym-miasto, **ploregi**—zanosić się od płaczu, **poŝego**—wielka kieszeń. *Wstawka eg oznacza zwiększenie pojęcia.*

Liczebniki.

0—**nulo**, 1—**unu**, 2—**du**, 3—**tri**, 4—**kvar**, 5—**kvin**, 6—**ses**, 7—**sep**, 8—**ok**, 9—**naŭ**, 10—**dek**, 100—**cent**, 1000—**mil**.

11 (10+1)=**dekunu**, 12 (10+2)=**dekdu**, 19=**deknaŭ**, 20 (2×10)=**dudek**, 30=**tridek**, 98 (90+8)=

naŭdek ok, 163=cent sesdek tri, 429=kvarcent dudek naŭ, 1542=mil kvincent kvardek du, 3763=tri miloj sepcent sesdek tri.

Liczebniki g łowne są nieodmienne.

Liczebniki porządkowe tworzy się przez dodanie końcówki **a**: unua—pierwszy, duaj—dru-dzy, deka—dziesiąty, centa—setny, cent sepdek tria—173-i.

Używanie przypadku przedmiotu.

Przypadka przedmiotu, posiadającego zakończenie **n**, używa się w Esperancie, podobnie jak w języku polskim, po czasownikach przechodnich (filo skribas ekzercon). Prócz tego **używa się przypadku przedmiotu** (przy-p. 4. gram. pol.):

1) **na oznaczenie kierunku**: mi iras Krakovon—id  do Krakowa, mi iras teatron—id  do teatru.

Powiedzieliśmy już, że wszystkie przyimki rzadz  przyp. 1: na stole—**sur la tablo**, w szkole—**en lernejo**, przed domem—**antaŭ la domo**. Jeżeli w powyżej podanych przykładach chodzi o zaznaczenie kierunku, musimy da  po wymienionych przyimkach przypadek przedmiotu z końcowem **n**, gdyż tylko w ten sposób oddajemy zrozumiale swoją myśl: **sur la tablon—na st f** (n. p. mi donas la libron sur la tablon—daj  ksi zk  na st f), **en lernejon—do szkoły (id )**, **antaŭ la domon—przed dom (ci  wołam)**.

2) **na oznaczenie daty**: trian de majo—trzeciego maja, unuan de majo—1-go maja,

3) **na oznaczenie czasu**: *mi estis en Krakovo 2 semajnojn*—byłem w Krakowie 2 tygodnie.

4) **na oznaczenie miary, ceny, lub wagi**: *la libro kostas du kronojn*—książka kosztuje 2 korony, *la sukero pezas 4 kilogramojn*—cukier waży 4 kilogramy.

5) **w wielu wypadkach wątpliwych, n. p.** *jestem chory na oczy*—*mi malsanas okulojn*, uczestniczę w zgromadzeniu—*mi ĉeestas kunvenon*. Nie można bowiem powiedzieć *mi estas malsana sur okuloj*, bo to zdanie znaczyłoby: jestem chory na oczach (mam na nich jakąś wysypkę); można jednakże użyć *przyimka nieokreślonego je*, którego używamy zawsze, ilekroć inny przyimek oddawałby nieściśle lub źle myśl naszą: *mi estas malsana je okuloj*. **Je 5-a horo**—o piątej godzinie.

Vortoj.

Aperi-zjawić się, *atendi*-czekać, *aŭ*-albo, *aŭtuno*-jesień, *fali*-upaść, *fari*-robić, *fero*-żelazo, *fino*-koniec, *frua*-wczesny, *inviti*-zapraszać, *jaro*-rok, *kafo*-kawa, *komen*-ci-zacznąć, *konsisti*-składać się, *kosti*-kosztować, *libera*-wolny, *ligno*-drzewo, *manĝi*-jeść, *maniero*-sposób, *mano*-ręka, *mateno*-poranek, *mezo*-środek, *nacio*-naród, *nazo*-nos, *nun*-teraz, *ofici*-urzędować, *parto*-część, *perdi*-tracić, *plentago*-doba, *plu*-dalej, *pomo*-jabłko, *precipe*-szczególnie, *pri*-o, *printempo*-wiosna, *pro*-dla, z powodu, *post*-po, *ripozi*-odpoczywać, *sama*-ten sam,

sezono-pora roku, sola-sam, jedyny, soldato-ŝoldato, somero-lato, sopiri-tęsknić, superjaro-rok przystępny, ŝovi-suwać, ŝtofo-materia, veturi-jechać, vintro-zima, januaro-styczeń, februaro-luty, marto-marzec, aprilo-kwiecień, majo-maj, junio-czerwiec, julio-lipiec, aŝgusto-sierpień, septembro-wrzesień, oktobro-październik, novembro-listopad, decembro-grudzień.

Naŝa ekzerco.

Liaj gepatroj veturos morgaŝ Parizon kaj restos en ĝi 4 semajnojn. Mi atendis 2 horojn kaj fine li alvenis. Du kaj du estas kvar. Sep pli sep estas dekkvar. Sep malpli du estas kvin. Vi iris unua, mi iris dua. Vi iris unuaj, ni iris duaj. Nune ni havas jaron 1912-an. Metro da ŝtofo kostis 4 kronojn, 72 helerojn. Esperantistoj kalkulas laŝ internacia monsystemo: unu spesmilo posedas 2 kronojn 40 helerojn. Hodiaŝ ni havas 29-an de marto. Kvina de aprilo estas monata datreveno de kvina de marto. Unua broŝuro pri Esperanto aperis 2-an de julio en la jaro 1887. Ĉu ni iros po 2, ĉu po 4? Aĉetu en la urbo por Via kuzino dekdu belajn pomojn po 3 kopekoj. Mi alvenis tro frue por la kunsido. Vespere oni vespermanĝas, tagmeze oni tagmanĝas. Ĉu vi jam matenmanĝis? Ni ankoraŝ ne, kaj Vi? La gekudristoj kudras en kudrejo per kudromaŝinoj aŝ per manoj. En grandaj manĝejoj estas multaj manĝoĉambroj. Antaŝ ol vi komencos labori, pripensu bone la laboron mem. Libera

hometo en sia dometo. Ne ŝovu nazon en fremdan vazon. Ĉefplaco estas ĉefa placo, fervojo fera vojo. Se oni volas paroli ete pri la ino, oni diras: ineto. Libreto estas eta libro, ĉambrego ega ĉambro. Ĉambro de inoj estas inejo. Amo estas kora, sed amego korega.

En oficejoj oni trovas oficistojn kaj oficistinojn; ili estas por si gekolegoj. Soldatejo estas la ejo de soldatoj. Ĉe la infanoj oni vidas ofte lignajn soldatetojn. Kafajeto estas negranda kafejo, lernejo negranda lernejo. En lernejon oni iras ordinare malpli ĝoje, ol oni el ĝi reiras. Mi perdis tutan mian ŝparmonon pro la malsano de mia edzino, ĉar ŝi tamen estas jam ree sana, mi plu monŝparos. La patro mem diris al mi, ke mi devas resti sola en la ĉambro. Via kolego skribas tre bele; zorgu pri la same bela skribmaniero. Komence mi sopiretis je ŝi, poste mi sopiris, kaj nune mi sopiregas. Iru ni hodiaŭ vespere kafejon. Anstataŭ viziti multekostajn kafejojn, estas pli bone iri teatron kaj ĉeesti la dramprezenton. Li falis teren. Ŝi ne estis en la ĉambro, do mi invitis ŝin en ĝin. Jam 4 semajnojn mi atendas la leteron de li. Mi atendis longe en atendejo, sed mi lin ne rimarkis. Decembro estas dekdua monato. Unuapare iris ni, duapare ili. Vi demandas pri la horo? Estas nune kvara, tri-dek kvin minutoj. Ses minutoj post oka. Sepa dekok.

Deka ekzercó.

Dzień, tydzień, miesiąc, rok.

Doba składa się z 24 godzin. Godzina ma 60 minut (m), minuta 60 sekund (m). Bardzo rzadko mają noc i dzień po 12 godzin; zazwyczaj jest albo dzień dłuższy od nocy, albo noc dłuższa od dnia. W zimie dzień jest krótszy, a noc dłuższa, w lecie jest przeciwnie. Siedm dni tworzy (5 f) tydzień. Sześć dni w tygodniu pracujemy, a w siódmym odpoczywamy. Cztery tygodnie tworzą miesiąc. Jest ich 12 w roku; nazwij je! — Nazwij dni tygodnia! — Miesiąc ma albo 30, albo 31 dni; tylko drugi miesiąc roku ma ich 28 albo 29. Wiosna, lato, jesień i zima są porami roku; mają one po 3 miesiące. Dziesięć lat tworzy dziesięciolecie (jardeko), sto lat tworzy stulecie. Dzisiaj mamy 19 marca 1912. roku. Czy jutro wtorek, czy środa? Środa była już wczoraj, a wtorek przedwczoraj (4 a), jutro będzie piątek, a pojutrze sobota. Za 2 dni będziemy mieli niedzielę, dzień miłego spoczynku. Niedziela jest szczególnie miłą dla ludzi pilnych, gdyż „miły spoczynek po pracy”. Ludzie leniwi pracują mało i można powiedzieć, że oni mają przez całe życie niedzielę. Powiedz datę (m) dnia przed 5 tygodniami. Teraz jest godzina 3. Siódma i 42 minut. 6 minut po 6-tej. Trzecia minut 15.

Sesa leciono.

Liczebniki pochodne.

Dodając do liczebników głównych końcówkę przymiotnika **a**, otrzymujemy poznane już liczebniki **porządkowe**: **dua** — drugi, **dekunua** — jedynasty, **cent dua** — setny drugi.

Dodając końcówkę rzeczownika **o**, otrzymujemy **rzeczowniki liczebne**: **unuo** — **jedynka**, **duo** — dwójka, **deko** — dziesiątka, **dekduo** — dwunastka (tuzin), **jardeko** — dziesięciolecie; dodając końcówkę przysłówka **e**, otrzymujemy **przysłówki liczebne**: **unue** — **po pierwsze**, **kvare** po czwarte, **deke** po dziesiąte.

Idziemy po dwóch — **ni iras po du**. Wyraz **po** ma więc przy liczebnikach to samo znaczenie, co w j. polskim. **Duo** — dwójka, **duono** — połowa, **triono** — trzecia część ($\frac{1}{3}$) **sesono** — $\frac{1}{6}$, **dekduono** — $\frac{1}{12}$, **tri centonoj** $\frac{3}{100}$. Wstawka **on** oznacza przy liczebnikach ułamki.

Trioble — potrójnie, **kvarobla** — poczwórny, **duoblo** — podwójna ilość. Wstawka **obl** oznacza przy liczebnikach wielorakość: **duoble kvar estas ok** = $2 \times 4 = 8$. **Fojo** — raz. **Unufoje** — pewnego razu, **trifoje** — trzykrotnie (trzy razy), **kelkfoje** — kilka razy. **Mi vizitis Vin kvarfoje** — odwiedziłem cię 4 razy.

Liczebniki zbiorowe tworzy się za po-

mocą wstawki **op**: **duope** — **we** **dwoje**, **ni**
iros sesope — **pójdziemy** w sześcioro.

Przymyki.

W Esperancie posiadają przymyki ściśle określone znaczenie. I tak mówimy w języku polskim *jestem na wsi*, co tłumaczymy w Esperancie: *mi estas en vilaĝo*, gdyż w tym wypadku tylko przymek **en** oddaje logicznie naszą myśl. Podobnie *będę was oczekiwał na dworcu* — *mi atendos vin en stacidomo*, gdyż *sur stacidomo* znaczyłoby, że *będę was oczekiwał na dachu dworca*. Tęsknić *za nim* — *sopiri je li*, a nie *post li*, *o 4 godzinie* — *je kvara horo*, nie *pri kvara horo*.

Ke—*że, żeby*. Jeżeli używamy spójnika **ke** w znaczeniu *żeby*, a więc chcąc wyrazić *życzenie lub rozkaz*, *dajemy czasownikowi końcówkę u*: *mi diras, ke vi iru urbon!*—mówię, *żebyście szli do miasta!*; w przeciwnym razie końcówkę **as, is, os**: *mi diras, ke vi iras urbon*—mówię, *że idziecie do miasta*.

Wyrażenia nieosobowe.

Częściej używane wyrażenia nieosobowe są:

pluvas—deszcz pada	fulmas—błyska się
neĝas—śnieg pada	tondras—grzmi
ŝajnas al mi—zdaje mi się	estas utile—jest rzeczą
urgas—spiesz się	pozyteczną.

Przy wyrażeniach nieosobowych nie kładzie się podmiotu.

Io—coś.

Io kuŝas sur la tablo—coś leży na stole; li havas **ion** en la mano—on ma coś w rękę. Dodawszy przed samogłoską **i** we wyrazie io literę **k**, otrzymujemy wyraz **pytajny**: **kio—co?**, **t** posiada wartość **wskaznika**: **tio—to**, **ĉ** oznacza **zbiorowość**: **ĉio—wszystko**, wreszcie **nen** oznacza **zaprzeczenie**: **nenio—nic**. Wyrazy te odmieniają się rzeczownikowo: io, de io, al io, ion, io, per io, en io.

Sufiksoj: ig, iĝ, ebl.

Pura—czysty, purigi—*robić czystym*, czyścić, purigo—czyszczenie; ĝoja—wesoły, ĝojigi—robić wesołym, rozweselać, malĝojigi—robić smutnym, smucić, ĝojiga fakto—pocieszający fakt; kuniĝi—łączyć, unuigi—jednoczyć.

Wstawka **ig** oznacza: **robić kogoś czemś, robić kogoś jakimś**.

Ĝojigi—*stać się wesołym*, rozweselić się, edziĝi—stać się mężem, ożenić się, edziniĝi—stać się żoną, wyjść za mąż; kuniĝi—stać się razem, złączyć się. Wstawka **iĝ** oznacza: **stać się czemś, stać się jakimś** (sam z siebie): Morti—umierać, mortigi sin—zabić się, popełnić samobójstwo, mortiĝi—umrzeć (nagłą śmiercią).

Ebla—możliwy, **videbla**—widzialny, **legeble**—czytelnie, **skribebla**—możliwy do napisania, **eble**—może, **ebla**—możliwy. Wstawka **eb** oznacza **możliwość**.

Co znaczy: **beliga**, **blankiĝi**, **plibonigi**, **devigi**, (1), **deviga**, **devige**, **malfaciligl**, **ruĝiĝi** (1), **alproksimigi**, **aĉetebla**, **malfeliĉigi**, **kapabligi** (2), **lumigi**, **malpleniĝi**, **restigi**, **vizitebla**, **pożegnać** (3a), **zrobić hrabią** (3g), **zamieszkać** (3l), **możliwy do wzięcia** (3p), **ricevebla**, **otoczyć** (4ĉ), **odświeżyć** (4f), **włożyć do kieszeni** (4p), **znaleźć się** (4t), **ożywić** (4v), **zacząć się** (5k), **przyprawić o zgubę** (5p)?

Vortoj.

Aero-powietrze, **afero**-sprawa, **alta**-wysoki, **ambaŭ**-obaj, **atenti**-uwagać, **ĉesi**-przestawać, **ĉi**-określenie bliskości, (**tio**-to, **tamto**; **tio ĉi**-to tu), **ĉirkaŭ**-około, **daŭri**-trwać, **dekstra**-prawy, **diferenco**-różnica, **disponi**-rozporządzać, **doni**-dawać, **dum**-podczas, **ebla**-możliwy, **ekzisti**-istnieć, **fajro**-ogień, **fama**-sławny, **fojo**-raz, **for**-precz, **fulmo**-błyskawica, **hundo**-pies, **io**-coś, **je**-przymek nieoznaczony, **jen**-oto, **ĵuri**-przysięgać, **kaduka**-wąty, **kelkaj**-kilku, **kiu**-kto, **klara**-jasny, **kolero**-gniew, **kontenta**-zadowolony, **kredi**-wierzyć, **krei**-tworzyć, **kuraci**-leczyć, **kvankam**-chociaż, **lasta**-ostatni, **neĝo**-śnieg, **nek**-nekani-ani, **objekto**-przedmiot, **ornami**-zdobić, **pagi**-płacić, **persono**-osoba, **plaĉi**-podozać się, **plumo**-pióro, **pluvo**-deszcz, **post**-po, **prudenta**-rozsądny, **rakonti**-opowiadać, **resti**-pozostawać, **riĉa**-bogaty, **saĝa**-mądry, **sen**-bez, **senti**-czuć, **servi**-służyć, **scii**-wiedzieć, **signifi**-znaczyć, **supozi**-przypuszczać, **teni**-trzymać, **tiel**-tak, **tombo**-grób, **tondro**-grzmot, **utila**-pożyteczny, **valoro**-wartość, **vento**-wiatr, **vera**-prawdziwy, **verki**-tworzyć dzieło, **vesto**-ubranie, **vilaĝo**-wieś, **vintro**-zima.

Dekunua ekzerco.

Kvar kvinoble estas 20. Unufoje mi rakontis al vi mollongan historieton; ĉu vi ĝin ankoraŭ memoras? Duobla duono estas unuo. Tri sesonoj estas unu duono. Se vi ion faras, faru tion ne duone, sed tute! Sesdeko da bonaj plumoj kostas 95 helerojn. Bona komenco estis kaj estos duono de tuta laboro. Mi renkontas lin dum hodiaŭa tago jam sesan fojon. Kion vi deziras, gesinjoroj? Per kio mi povas al vi servi? Mi vizitas lin unuan kaj lastan fojon. Io tute alia estas „kuracistino“ kaj „kuracistedzino“. Li rakontis al ni ion nekredeblan. Kion Vi forprenis de la tablo? Mi forprenis de ĝi tion, kio antaŭe sur ĝi kuŝis. El Via instruo mi komprenas nenion. Venis la sama sinjoro kaj restigis ion por Vi. Lin kontentigi estas malfacilege, ĉar al li ĉio malplacis. Mi vidis jam tion, sed li ankoraŭ ne. Jarcento estas dekoble pli longa ol jardeko, kaj centoble pli longa ol jaro. Du faras samon sed malsame. Li demandis min pri Vi kelkfoje. Mi ĵuras je honoro, ke mi ĉion rememoras klare. Oni ne povas diri: mi estas sur koncerto, nur: mi ĉeestas koncerton. Pluvas jam de 4 tagoj. Ĉu tio estas prenebla? La pluvo okazas somere, la neĝo vintre. Pluvegas. Dum la pluvego estas ofte aŭdeblaj la tondroj. Ŝajnas al mi, ke jam baldaŭ neĝos, ĉar la aero estas jam treege mal-

varma. Bone estas, ke vi vizitas min nune, ĉar poste mi ne havos multe da tempo. Tondras kaj fulmas. Sciigoj estas nek ĝojaj, nek malĝojaj; ili estas nur aŭ malĝojigaj, aŭ ĝojigaj. La tondro estas aŭdebla, la fulmo estas videbla, kaj la fulmotondro estas samtempe videbla kaj aŭdebla. Estas multe pli facile malsaĝigi ol saĝigi. Malbonan homon oni devas antaŭ ĉio bonigi kaj poste oni povas labori por lia pliboniĝo. Oni duoble donas, se oni tuj donas. Antaŭ mallonga tempo ĝi tute ne estis videbla, sed nune ĝi jam videbliĝis. Pri la pli proksima objekto oni diras: tio ĉi, pri malpli proksima: tio. Mi purigos mem miajn vestojn, sed mi havos ne tute facilan laboron, ĉar ili multege malpurigis. Kio estas inter ni, tion povas nur ni ambaŭ scii. Ĉu mi ne estas prava? Jes, tutege! Petu ŝin, ke ŝi alvenu, ĉar estas jam plej alta tempo por tio. Mi supozas, ke li ne estas malprudenta homo. Ke vi bone sciu la diferencon inter „io, kio, tio, ĉio, nenio“ — vi devas memori, ke la litero *k* antaŭ litero *i* signifas demandon, litero *t* respondon, literoj *nen* neon. Ĉu vi komprenas ĉion aŭ nur ion? Respondu: „ĉion“, ĉar „ion“ mi ne volas.

Dekdua ekzerco.

Co robisz? Co masz w prawej ręce, a co w lewej? W prawej trzymam pióro, a w lewej cygaro (m). Wszystko mnie gniewa. Nic mi się

nie (dwa przeczenia!) podoba. Coś leży na stole. Coś (!) mi dał? Dałem tobie to samo, co jemu. Mówię ci, że to jest dla mnie całkiem niezrozumiałe. Dobrze, ale przecież ja ci to wyjaśniam, żebyś rozumiał. Pójdziemy w dwójkę. Czy czujesz ból głowy? Byłem z nim w pokoju, ale czułem się sam, gdyż myślą byłem przy innej, droższej mi, osobie. Przysięgam ci na honor, że mówię prawdę. Odpowiedz na (!) to, o co cię pytam. Odpowiem na (!) wszystko, ale powoli. Pieniądze włożyłem do kieszeni. Zaczął padać deszcz. Pożegnaj go i chodź ze mną. Zmusiłem go do pisania listu. To nie jest możliwe. Idę za tobą, gdyż ty idziesz przedemną. Za odpowiedź dziękuję ci bardzo serdecznie. Za (!) 9 dni będę znowu u niego. Za (!) jabłka zapłaciłem tylko kilka groszy. Czekałem długo na ciebie. Adresuj na moje imię, gdyż jest możliwe, że inaczej list nie trafi (m) do niego.

La homa vivo.

La homa vivo ne daŭras tro longe. Oni vivas plej ofte ĝis kvindeka aŭ sesdeka jaro; homo pli maljuna estas tre malofta. Ĉar la homa vivo daŭras tiel mallonge, oni devas multe kaj diligente labori, se oni volas ion pli grandan, ion pli longedaŭran krei.

Laboru senĉese, ne zorgu pri fin',
La tombo atendas ne verkon, sed Vin;

La verko ekzistos pli longe ol ni,
La temp' ĉion finos, disponas pri si.

Tiel diris nia fama poeto, Kazimiro Brodziński. Kaj vere li estas prava! Ĉar, kvankam la homa vivo estas kaduka, kvankam ĝi daŭras tro mallonge, oni devas atenti ne ĝian kadukon, sed ĝian valoron kaj povon de laboro. Ni scias ja tre bone, ke la homoj, kiuj multe laboras, estas kontentaj kaj feliĉaj; male la homoj, kiuj ne laboras, estas ordinaraj malkontentaj kaj nefeliĉaj. Ni memoru, ke la laboro ornamas plej bele kaj plej daŭre la homan vivon. Nian laboron forprenos de ni nek la vento, nek la fajro, nek la malbona homo: ĝi estas plej nia, ĝi estas plej valora.

Sepa leciono.

Poznane w poprzedniej lekcyi wyrazy: *io*, *kio*, *tio*, *ĉio*, *nenio*, możemy uważać za rzeczowniki, a to z powodu ich rzeczownikowego zakończenia. Jeżeli przy tych wyrazach zmienimy samogłoskę końcową *o* na samogłoskę *a* (na pytanie jaki,—a,—ie), otrzymamy wyrazy następujące: *ia*—jakiś, *kia*—jaki, *tia*—taki, *ĉia*—wszelki, *nenia*—żaden.

Te wyrazy odmieniają się, jak przymiotniki: *tia*, *de tia*, *al tia*, *tian*, *tial* per *tia*, *en tia*, *tiaj*, *de tiaj* i t. d. Oznaczają one jakość.

Jeżeli samogłoskę końcową zmienimy na **u**, to otrzymamy wyrazy, odnoszące się do **osób**: **iu—ktoś, kiu—kto, tiu—ten, ĉiu—każdy, neniu—nikt.**

Odmiana: *tiu, de tiu, al tiu, tiun, i t. d. tiuj, de tiuj, al tiuj, tiujn i t. d.*

Jeżeli damy na końcu **es**, otrzymamy wyrazy, oznaczające **przynależność**: **ies—czyjś, kies—czyj, ties—tego, ĉies—każdego, nenies—niczyj.**

Sufiksoj: an, ar, er, em.

Ano—członek, zwolennik, mieszkaniec.
Klubano—członek klubu, klubanino—członkini klubu, ideano—zwolennik idei, samideano—współ-ideowiec, samideanino—zwolenniczka tej samej idei, Krakovano—Krakowianin, Krakovanino—Krakowianka.

Aro—zbiór: vortaro—zbiór słów, słownik, arbaro—zbiór drzew, las, vagonaro—zbiór wagonów, pociąg, personaro—zbiór osób, personal.

Ero cząstka: akvero—kropla wody, fajrero—iskra, sablo—piasek, sablero—ziarnko piasku.

Ema—skłonny: amema—kochliwy, plorema—płaczliwy, legema—lubiący czytać, dankema—wdzięczny.

Co znaczy: kajeraro, meblaro, parolema, rapideme, skribema, vortareto, akvereto, arbareto, arbetaro, frataro, gefrataro, gesamideanoj, frazaro, urbanaro, vizitema, przyja-

cielski, gimnazysta, ochoczy do nauki, lubiący się bawić (4 a), gościnny (4 g), pieśczośliwie (4 k), nabożny (4 p), oszczędnie (4 ś), członek towarzystwa (3 s), jadalny (5 m), zbiór domów, gniewliwie (6 k), uczuciowy (6 s), ciekawy (6 s), zbiór ubrań (6 v).

Vortoj.

Alumeto-zapałka, **avara**-chciwy, skąpy, **babili**-gwarzyć, **benko**-ławka, **butono**-guzik, **cendo**-cent, **ĉifi**-miać, **defendi**-bronić, **dormi**-spać, **eco**-właściwość, **egala**-równy, **embaraso**-zakłopotanie, **fenestro**-okno, **fia**-szpety, **frua**-wczesny, **ganto**-rękawiczka, **ĝibo**-garb, **haki**-rąbać, **imiti**-naśladować, **juĝi**-sądzić, **ĵurnalo**-dziennik, **ĵus**-właśnie, **kampo**-pole, **kanti**-śpiewać, **kapo**-głowa, **kaŝi**-ukrywać, **kaŭzo**-przyczyna, **kial**-dlaczego, **knabo**-chłopic, **konstrui**-budować, **lerta**-zgrabny, biegły, **marŝi**-maszerować, **mieno**-mina, **mondo**-świat, **nepre**-koniecznie, **nordo**-północ, **okcidento**-zachód, **oriento**-wschód, **pano**-chleb, **paĝo**-strona, **pasl**-mijać, **polico**-policya, **promeni**-przechadzać się, **rando**-brzeg, skraj, **rano**-żaba, **scienco**-wiedza, **stelo**-gwiazda, **sudo**-południe, **supre**-na górze, **surtuto**-surdut, **ŝlosi**-zamykać na klucz, **terura**-straszny, **truo**-dziura, **tuko**-chustka, **uzi**-używać, **valo**-dolina, **verda**-zielony, **vetero**-pogoda.

Dektria ekzerco.

Iu venis; kiu li estas? Tio tute ne estas li, nur ŝi, ĉar venis ia sinjorino al niaj gepatroj. Tiu sinjoro, kiu hodiaŭ kun vi parolis, estis tre alta. Kies panon vi manĝas, ties kanton vi kantas. Ĉiu homo devas zorgi ĉion sian. Neniu estas tiel maldiligenta, kiel (6 t) ŝi. Viroj edziĝas, viri-

noj edziniĝas. Vi havas sur Vi ian malnovan surtuton. Hodiaŭ estas ia fia vetero. Por li estas ĉia lampo bona, sed por mi nenia, ĉar mi malsanas okulojn. Vi rakontis ion, kion ni ankoraŭ ne legis en ia libro. Venis ia sinjorino kaj restigis por Vi ies libron. Kies ĝi povas esti? Estu ĝi ĉies, mi tute ne zorgas ĝin. Nenies mono estas por ĉiuj. Kiajn librojn vi aĉetos, novajn ĉu malnovajn? Tiuj ĉi ĉambroj estas varmaj, sed tiuj tre malvarmaj. Esperantistoj nomas sin reciproke „gesamideanoj“, ĉar ili ĉiuj grupiĝis ĉe unu ideō. Lasta vagonaro forveturas de nia stacidomo je 12:45 nokte. Ofte unu malgranda fajrero kaŭzas grandegan fajron. La patro edzinigis ŝin je li. Se oni ion pripensas, oni ne volas renkonti iun babileman. Sur la tablo mi vidas kelkajn akverojn. Pri la aro da akveroj oni povas diri: akveraro. Arbaro estas la aro da arboj, arbarego estas ega aro da arboj, kaj arbareto estas eta aro da arboj. Arbetaro estas la arbaro, kiu havas etajn arbojn, kaj arbarego la arbaro, kiu havas ilin egajn. Kion povus signifi: arbarego? Kion: arbegareto? Ĵus ni renkontis unu lertan samideaninon. Esperantistoj portas verdajn steletojn en la butontruoj. Ŝi estas bela, do ŝia eco estas beleco. Mi estas hodiaŭ tre legema, sed mi havas nenion legeblan. Kiu ĉe la vojo konstruas, tiun ĉiu instruas. Malbone, malbone vi tempon pasigas; vin tio amuzas, nin tio mortigas. Kia homo, tia domo.

Anekdotoj.

Malbona memoro. De kio vi havas tian embarasan mienon? — Ha, prezentu al Vi mian teruran situacion: mi petis fraŭlinon Marion pri ŝia mano kaj mi ne scias, kion ŝi al mi respondis: jes aŭ ne!

Kiu en la XVII-a jarcento portis la plej grandan ĉapelon? — Tiu, kiu havis la plej grandan kapon.

Aŭ — aŭ! Kelnero, falis al mi unu franko malsupren, kiun mi ne povas trovi. Se Vi ĝin trovos, redonu ĝin morgaŭ al mi; se Vi ne trovos, ĝi apartenu al Vi.

Policisto: Kial vi ploras, mia knabo? Ĉu vi vojperdis? *Knabo:* Ne mi, sinjoro, sed mia patrino vojperdis, kaj ŝi verŝajne tute perdiĝos, ĉar mi ne povas ŝin trovi.

Malkompreno. Ĉu Vi loĝas en la urbo? — Ne. — Do Vi estas *kamparano*. Ĉu ne? — Kampa rano! Mi tuj klarigos al Vi, ĉu mi estas rano.

Dekkvara ekzerco.

Kto był u ciebie wieczorem? Był ten sam pan, któregośmy spotkali wczoraj podczas przechadzki. Każdy ma swoje złe i dobre właściwości. Właściwością tego jest dużo mówić (7 b), i o takim człowieku mówimy, że jest gadatliwy;

właściwością tamtego jest to, że się często gniewa, i o takim mówimy, że jest gniewliwy. A ty jaką masz właściwość i do czego jesteś skłonny? Moją właściwością jest oszczędzać, bo od dzieciństwa jestem oszczędny.

Czyje są te książki i tamte zeszyty? Te książki są jego, a o tamtych nie wiem czyje. To widziałem, tamtego jeszcze nie widziałem. Nikt nie prosił o twoją pomoc. Temu człowiekowi wszystko na świecie wydaje się złem; mnie przeciwnie. Tyś taki dobry, jak (6 t) on. Przyniosłeś coś dla mnie z miasta? Nie przyniosłem ci nic, bo nie wziąłem ze sobą pieniędzy i nie mogłem ci nic kupić. Jestem już śpiący, bo już bardzo późna godzina. Wieśniacy mieszkają na wsi, mieszczanie w mieście. Każdy, co, jaki, wszyscy, niczyj, wszelki, jak, wszystko, jakiś, nikt, tak, ni-jak, jakoś.

Oka leciono.

Tiel—tak, w taki sposób.

Znając zasadę, że przy podobnych wyrazach k na początku oznacza zapytanie, t — wskazanie, ê — zbiorowość, nen — zaprzeczenie, i że brak litery przed i oznacza nieokreśloność, nie trudno będzie nam wywnioskować, że gdy poznane już tiel = tak, to kiel — jak, êiel — w każdy sposób, neniel — w ża-

den sposób, iel — w jakiś sposób, jakoś. Końcowe el oznacza przy podobnych wyrazach sposób.

Kiel eble plej—możliwie jak naj..

Końcówka e oznacza przy nich miejsce: kie — gdzie, tie — tam, êie — wszędzie, nenie—nigdzie, ie—gdzieś. Ponieważ n oznacza kierunek, przeto kien—dokąd, tien—tam, dotąd, êien—wszędzie (np. idę), nenien—nigdzie (np. jadę), ien—dokądś. Kien vi iras?—Dokąd idziecie? Ni iras tien, kien vi—idziemy tam, dokąd wy.

Ajn—kolewkie: kie ajn—gdziekolwiek bądź, kien ajn—dokądkolewkie, kiu ajn—ktokolewkie kio ajn—cokolwiek.

Końcówka am oznacza czas: iam—kiedyś, kiam—kiedy, tiam—wtedy, êiam—zawsze, nieniam nigdy.

Końcówka al oznacza przyczynę: ial—z jakiegoś powodu, kial—z jakiego powodu, dlaczego, tial—dlatego, êial—z każdej przyczyny, nienial—z żadnej przyczyny.

Końcówka om oznacza ilość: kiom—ile, tiom—tyle, êiom—wszelka ilość, neniom—żadna ilość. Kioma—który (o ilości): kioma horo?—która godzina? Tie—tam, tiea—tamtejszy, êi tiea—tutejszy.

ZAIMKI.	—	— nieokreślne	k pytające i względ.	t wskazujące	ć zbiorowe	nen przeczące
	u osoba	iu ktoś	kiu kto	tiu ten	ćiu każdy	neniu nikt
	a jakość	ia jakiś	kia jaki	tia taki	ćia wszelki	nenia nijaki
	o rzecz	io coś	kio co	tio to	ćio wszystko	nenio nic
	es przynależność	ies czyjś	kies czyj	ties tego	ćies każdego	nenies niczyj
PRZYSŁÓWKI.	e miejsce	ie gdzieś	kie gdzie	tie tam	ćie wszędzie	nenie nigdzie
	al przyczyna	ial dlaczegoś	kial dlaczego	tial dlatego	ćial z każdej przyczyny	nenial z żadnej przyczyny
	am czas	iam kiedyś	kiam kiedy	tiam wtedy	ćiam zawsze	neniam nigdy
	el sposób	iel jakoś	kiel jak	tiel tak	ćiel w każdy sposób	neniel w żaden sposób
	om ilość	iom trochę	kiom ile	tiom tyle	ćiom wszelka ilość	neniom żadna ilość

Prefikso ek.

Dormi— spać, **ekdormi**— zasnąć, **vidi**— widzieć, **ekvidi**— zobaczyć, **plori**— płakać, **ekplori**— zapłakać, **scii**— wiedzieć, **ekscii**— dowiedzieć się. *Przystawka ek* oznacza **początek** lub **krótkotrwałość** czynności.

Sufiksoj: ad, ec, ul.

Wstawka **ad** oznacza **częstotliwość** lub **długie trwanie czynności**: **iri** — iść, **iradi** — chodzić; **maŋgi** — jeść, **maŋgadi** — jadać; **legi** — czytać, **legadi** — czytywać, **skribadi** — pisywać.

Eco — **właściwość**: **bona** — dobry, **boneco** — dobroć; **bela** — piękny, **beleco** — piękność; **nova** — nowy, **noveco** — nowość; **infano** — dziecko, **infaneco** — dzieciństwo; **alta** — wysoki, **alteco** — wysokość.

Bonulo — mężczyzna dobry, **bonulino** — kobieta dobra, **belulino** — kobieta piękna; **junna** — młody, **junulo** — młodzieniec, **maljunulo** — starzec, **maljunulino** — starszka, **junulino** — ? Wstawka **ul** oznacza **osobę**, odznaczającą się jakąś **właściwością**.

Kion signifas: białość, wielkość, zacząć nauczać, zrozumieć, porozumiewać się (iĝ), **multeco**, zacząć mówić, przemawiać, **proksimulo**, **rapidemulino**, **ruĝulo**, często kupować (2 a), uprzejmość, szczęśliwość, kobieta szczęśliwa, **homeco**, zdolność (2 k), **laboradi**, długość, zajmowanie się (2 o), pełność, płkanie (2 p), **plorulino**, czystość (2 p),

pozostawanie (2 r), powstać (2 s), popijać (2 t), odwiedzanie, słuchanie (3 a), szef (ul! 3 ĉ), dziękowanie (3 d), zacząć biegnąć (3 k), biegać, zdobienie (3 o), myśliciel (3 p), myślicielski, myślicielka, pozdrawiać (3 s), często podróżować (3 v).

Vortoj.

Afero-sprawa, **ajn**-kolwiek, (np. **kiu ajn**-ktokolwiek), **alia**-inny, **direkto**-kierunek, **eĉ**-nawet, **ekster**-za, **pora**, **esplori**-badać, **farto**-powodzenie, **festo**-święto, **ĝusta**-właściwy, **ĵeti**-rzucić, **largâ**-szeroki, **lasi**-puścić, **pozvoliĉi**, **lavi**-myć, **mezuri**-mierzyć, **najbaro**-sąsiad, **ordoni**-rozporządzać, **pezo**-ciężar, **waga**, **piedo**-noga, **planedo**-planeta, **profeto**-prorok, **provi**-próbować, **rivero**-potok, **sidi**-siedzieć, **simila**-podobny, **turmenti**-męczyć, **urgâ**-pilny, **volupto**-rozkosz.

Dekkvina ekzerco.

Neniu profeto en sia urbeto. Kun kia Vi festas, tia Vi estas. Kial Vi ne zorgas pri li tiel diligente, kiel li pri Vi? Tie kuŝas io; kiu tion tien donis? Ie mi havas mian kajeron; ĉu vi ne scias kie? Ĝi kuŝas tie ĉi. Ĉie mi renkontas nur malbonajn homojn, ian bonulon mi ne povas trovi. Ial ŝi forgesas pri mi, sed kial? Mi volus lin iam viziti, sed kiam, se mi ne havas tempon tiam, kiam mi volus tion fari. Nenie mi povas lin ekvidi. Kiaj vi por ni, tiaj ni por vi. Iel ŝi ne alvenas. Ĉiel ni nin ankoraŭ unufoje renkontos; se vi iros tien, kien ĉiam, mi atendos vin tie, kaj se vi restos tie ĉi, mi tien ĉi baldaŭ revenos. Oni devas

skribi tiel, kiel mi. Nenial mi povas diri tion al vi. Donu al mi tiom, kiom mi donis hieraŭ al ŝi. loma mono estas nenioma. Donu al mi morgaŭ kaj postmorgaŭ po tiom, po kiom vi havos. Venu kiu ajn volas, kaj ekvidu, ke mi komprenas ĉion, kion li tie ĉi skribis. Kiel vi fartas? Kie vi loĝas? Nune mi havas ian loĝejon nenie, ĉar mi ĵus enloĝiĝas en alian loĝejon. Tre ofte turmentas la homojn unu mallonga, kaj ŝajne malgrava, demando: kial tiel? Iam mi ŝin jam vidis, sed kiam tio okazis? De kie vi revenas? Tiel mi certigis, ke vi ekkomprenis ĉion ĝuste. Hodiaŭ mi vidis en la urbo mian kolegon, tamen li malaperis antaŭ miaj okuloj tiel rapide, kiel li ekaperis. Oni devas ami siajn geproksimulojn. Iru kiel eble plej rapide. Kiam mi komencas iri, mi ekiras, kaj kiam mi iras reen, mi reiras. Tiu ĉi homo loĝas en ia fidomo ekster la urbo. Kiam mi ĵetis al li la pilkon, li reĵetis ĝin direkte al mi tre forte, kaj trafis mian kapon. Mi do koleriĝis, forĵetis la pilkon tre forte de mi, kaj ĉesis kun li pilkludi. Ne formanĝu hodiaŭ ĉion, kion vi havas, ĉar morgaŭ vi havos nenion por manĝi. Sidiĝu sinjorino, mi petas. Tiun ĉi ĵurnalon mi ekabonis antaŭ 4 jaroj, pro manko da mono mi ĉesis ĝin aboni, sed nune mi ĝin reabonos. Iru mem al niaj ĝenajbaroj, sed ne iru sola, ĉar vi ne trovos eble ĝustan vojon. Li laboras ĉiutage, sed ne tutetage, ĉar lia laboro daŭras nur 5 horojn en ĉiu tago.

Śiaj ecoj estas : prudenteco, samideaneco, boneco, beleco.

Deksesa ekzerco.

Gdzie byłeś? Byłem tam, skąd ty wracasz. Dlaczego on nie przychodzi? Kiedy mnie odwiedzisz? Jak piszesz? Ile masz pieniędzy? Nie widuję go. Jakoś się nie możemy spotkać. Chodźmy tam. Bierz tyle, ile chcesz. To było wtedy, gdyśmy się ujrzeni koło tamtego wielkiego gmachu. Czy to sobie przypominasz? Nigdzie go nie widzę. Nigdy jeszcze nie byłem tam. Zawsze tęsknię jednakowo za tobą. Wysokość, długość, i szerokość, mierzy się metrem (m), wagę kilogramem (m). Staruszkowie wyszli gdzieś razem. Nie mogłem jakoś zasnąć. Czy dobrze sypiasz? Nowość zawsze bawi (ig, 4 a). Co tam, to nie tu. Wtedy ci oddam wszystko, kiedy będę mógł. Kiedyś się jeszcze zobaczymy; do widzenia! W Esperancie wszystko czyta się tak, jak się pisze. Obowiązkiem każdego z nas jest oddać to, co znalazł. On mieszka tam. Nie mam nic czasu. Wszędzie dobrze, lecz w domu najlepiej. Zawsze i wszędzie cię widzę.

Anekdotoj.

Nuntempa amo. Mi vin amas... — Sed mi estas malriĉa. — Pardonu, vi ne lasis min elpa roli ĝis la fino... mi amas vin ne tiel, por edziĝi

je vi... — Ha, ha, ha! mi volis nur elprovi vin, mi havas grandegan kapitalon! — Pardonu, vi tamen ne lasis min fini; mi amas vin ne tiel, por edziĝi je vi pro via mono.

En klubejo. Pardonu sinjoro, ĉu ne kun sinjoro Ĵak mi havas la honoron paroli? — Ne. — Mi tiel ankaŭ tuj pensis al mi! Vi eĉ ne estas simila je sinjoro Ĵak.

Naŭa leciono.

Ant, int, ont.

Ami — kochać, amanto — kochanek, amanta — kochający, amante — kochając. Traduki — tłumaczyć, tradukanto — tłumacz, tradukanta — tłumaczący, tradukante — tłumacząc.

Przypomnijmy sobie, że **as** oznacza **teraźniejszość**, **is** — **przeszłość**, **os** — **przyszłość**. i zauważmy, że po odrzuceniu powtarzającego się w tych zakończeniach s, otrzymujemy 3 samogłoski: **a**, **i**, **o**. A jest symbolem **teraźniejszości**, **i** — **przeszłości**, **o** **przyszłości**. Jeżeli więc w wyrazie tradukanto — tłumacz (obecny) zmienimy samogłoskę czasu, i zamiast **a** damy **i**, otrzymamy wyraz trandukinto — tłumacz (były). Podobnie tradukonto — tłumacz przyszły. Homo kiu tradukas estas tradukanto, kiŭ tradukis estas tradukinto, kiu tradukos estas tradukonto. Podo: tradukanta — tłumaczący, tradukinta — ten, któ-

ry tłumaczył, tradukonta — ten, który będzie tłumaczył; tradukante tłumacząc, tradukinte — przetłumaczywszy, tradukonte — mając tłumaczyć.

Ant, int, ont są cechami imiesłowów czynnych.

Prefikso dis.

Ĵeti — rzucać, **disĵeti** — rozrzucać, iri — iść, **disiri** rozejść się; doni — dać, **disdoni** — rozdać. **Przystawka dis** oznacza **rozdział, rozprósenie**.

Sufiksoj: aĵ, uj, il, ind.

Malnova — stary, malnovaĵo — starzyzna; ovo — jajo, ovaĵo — jajecznicza; trinki — pić, trinkaĵo — napój, fotografaĵo — fotografia. **Wstawka aĵ** oznacza **przedmiot z czegoś zrobiony**.

Mono — pieniądze, monujo — pugilares; sukero — cukier, sukerujo — cukiernica; supo — zupa, supujo — waza na zupę; plumo — pióro, plumujo — piórnik. **Wstawka uj** oznacza **przedmiot, coś w sobie zawierający**.

Przy pomocy tej wstawki tworzymy nadto:

Nazwy drzew: pomo — jabłko, pomujo — jabłoń; piro — gruszka, pirujo — grusza.

Nazwy krajów: Polo — Polak, Polujo — Polska; Germano — Niemiec, Germanujo — Niemcy; Anglo — Anglik, Anglujo — Anglia.

Austria — **Aŭstrio**, gdyż niema jednego narodu austriackiego. Podobnie Galicya — **Galicio**, gdyż niema jednego narodu galicyjskiego.

llo — narzędzie. **Luli** — kołysać, **lulilo** — kołyska; **pafi** — strzelać, **pafilo** — strzelba; **haki** — rąbać, **hakilo** — siekiera; **sonori** — dzwonić, **sonorilo** — dzwonek.

Inda — godny czegoś. **Vidinda** — godny widzenia, **leginda** — godny czytania, **aminda** — godny miłości, **honorinda** — czcigodny.

Kion signifas: **disigi**, **disiĝi**, **instruinda**, **kajerujo**, **paperujo**, **skribaĵo**, **zorginda**, **disaĉeti**, **dezirinde**, **konstruajo**, **lerninda**, **puriginda** (2), **preninda**, **resendaĵo** (3s), **godny przyjęcia** (4a), **pugilarisik** (4m), **igła** (4k), **roznosić** (ad 4p), **rozpaść się** (5f), **coś do jedzenia**, **rozdzielić** (ig 5p), **jabłoń**, **pojazd** ((5v), **godny wywyższenia** (pli, ig, 6a), **wiarygodnie**, **pudełko na zapaliki** (7a), **klucz** (7s), **środek mierniczy** (8m), **rozejść się podobizna** (8s).

Imiona własne.

Imiona własne pisze się w Esperancie tak, jak w językach narodowych: **sinjoro Danek**, **urbo Krosno**, **vilaĝo Polanka**. Jeżeli jednakże przychodzą w nich litery, których Esperanto nie posiada, pisze się obok w nawiasie brzmienie danego wyrazu: **mi estas en Rzeszów** (**Ĵeŝuv**), **ni parolis pri Mickiewicz** (**Mickjeviĉ**). Nazwy bardziej znane umiędzynarodowiono: **Kraków** — **Krakovo**, **Warszawa** — **Varsovio**, **München** — **Munĥeno**, **Lwów** — **Leopolo**.

Imiona męskie, jak Johano — Jan, Leono — Leon, Petro — Piotr, Mihaelo — Michał, **zdrabnia się** wstawką **ĉj**: Joĉjo — Jaś, Miĉjo — Michaś, Peĉjo — Piotruś, Leoĉjo — Leonek.

Imiona żeńskie zdrabnia się wstawką **nj**: Mario na Manjo, Heleno na Helenjo lub Henjo, Zofio na Zonjo.

Z innych wyrazów przyjęto zdrabniać: patro na paĉjotatuś, patrino na panjo-mamusia.

Vortoj.

Afranki-oplacać, almozi-żebrac, bruli-palić się, ĉerizoczereśnia, dio-bóg, dramo-dramat, drinki-pić alkohol, fiera-dumny, flui-płynąć, intenci-zamierzać, jen-oto, komponi-skladać, koni-znać, kredi-wierzyć, luli-kolysać, mensogi-klamać, ora-złoty, pala-blady, poŝto-poczta, rondo-koło, krąg, serĉi-szukać, sukero-cukler, ŝuldo-dług, traduki-tłómaczyć, vendi-sprzedawać, volonte-chętnie.

Deksepa ekzerco.

Amanta. Aminta. Amonta. Amante. Aminte. Amonte. Amanto. Aminto. Amonto. Mi estas amanta. Mi estis amanta. Mi estos amanta. Mi estas aminta. Mi estis aminta. Mi estos aminta. Mi estas amonta. Mi estis amonta. Mi estos amonta. Mi estus amanta. Mi estus aminta. Mi estus amonta. Estu amanta. Aminte kaj amante. Amonte, ankoraŭ ne amante. Amante, sed ne aminte. Tradukanto tradukas, tradukonto tradukos. Tradukisto tradukas

profesie, tradukanto nune. Ĉie estas multe da verkontoj, malpli multe da verkantoj, kaj tre malmulte da verkintoj. Kiam oni intencas ion skribi, oni estas skribonta. Mi estis legonta la libron, kiam li min vizitis. Fluanta akvo fluas. Mi estas instruanto, ĉar mi vin instruas, tamen mi tute ne estas instruisto, ĉar mi mem estas ankoraŭ lernanto. Ni ne kredas volonte al unufoje mensoginto. Kiam ajn mi ŝin vizitis, mi trovis ŝin ĉiam verkanta, tamen neniam verkinta. La kreinto de Esperanto estas eldoninta unuajn lernolibrojn de helpa lingvo internacia uzante pseŭdonimon: Dro Esperanto. Kion signifas tiu ĉi vorto. Esperanto? Ĉiuj esperantistoj devas esperi, do ili devas esti esperantaj. Li helpas lin en lia laboro, do li estas lia helpanto. En pli gravaj laboroj partoprenas multaj kunlaborantoj. Mi estis ion al ŝi parolanta, kiam mi lin ekvidis. Rapidante oni kuras, eĉ kuregas. Traleginte leteron mi estis tuj je ĝi reskribonta. En la vendejon alvenadas multaj ion aĉetontaj homoj. Dirinte tion, li estis tuj forironta. Poŝte restante. Restante por ĉiam via, mi finas hodiaŭan skribaĵon. Ĉiuj aŭskultantoj zorge aŭskultadis. Mi estas ĉiama loĝanto de tiu ĉi urbo. Grafiĝinte li grandege fieriĝis. Okazantaĵo estas tio, kio okazas. Kio estas okazintaĵo, kaj kio okazontaĵo? Mi ŝuldas al ŝi, do mi estas ŝia ŝuldanto. Adresanto estas la homo, kiu adresas. Kiu estas adresinto? La poŝtistoj havas ofte multe

da laboro, kiam ili, resendante la leterojn, ne trafintajn je ĝusta adreso, serĉadas iliajn adresintojn. Kelkaj homoj pensas nur pri la manĝado de bonaj manĝaĵoj. Homon, kiu ŝatas longe dormi, oni povas nomi: longdormemulo. En Polujo loĝas Poloj, en Germanujo Germanoj. Poloj, loĝantaj en Germanujo, estas polaj germanujanoj. Ho, kiel aminda vi ĉiam por mi estas, edzin' mia kara! Lulante la infanojn oni kantetas lulilajn kantojn. Kuniĝu! Ŝi ĉiam petas min, ke mi manĝu sukeraĵojn. Sur pomujo kreskas pomoj, sur ĉerizujo ĉerizoj.

Faru ĉiu en rond' sia, kion Di' ordonos, kaj el eroj la tutaĵo baldaŭ sin komponos.

Dekoka ekzerco.

(Traduku artikoleton „Al la leganto“ en komenco de 1-a leciono).

Gubiĝem kilka razy pugilares, ale go jeszcze nigdy nie zgubiĝem. Rozdziel (5 p) wszystko tak, żeby każdy z nich coś otrzymał. On jest wiarygodnym człowiekiem. Czy masz przy sobie pudełko z zapalnikami? Pisząc, myśl o tem, co piszesz! Szyje się igłą, zamyka kluczem. Przesyłki pocztowe powinien zawsze opłacać wysyłający. Ujrzawszy go zbladłem. Stefcu, chodź do mnie i powiedz, czy kochasz swoją mamusię. Pozostające jada daj zebrakowi. Widzę płonący dom. Biegnąc upadłem na ziemię. Patrząc na ciebie widzę, jak drogą stałaś się dla mnie. Wszyscy

jego pomocnicy odeszli. Uczeń winien być zawsze pilny.

Deka leciono.

Amanta — kochający, amata — **kochany**; amante — kochając, amate — będąc kochanym amanto — kochanek (ten, który kocha), amato — kochanek (ten, który jest kochany). Amita — pokochany, amota — ten, który będzie kochany. **Imiesłowy strony biernej** mają cechy; **at, it, ot.**

Prefikso bo.

Patro — ojciec, **bopatro** — ojciec żony (teść), **bopatrino** — matka żony, teściowa; frato — brat, **bofrato** — brat żony, szwagier, **bofratino** — siostra żony, szwagrowa. **Przystawka bo** oznacza **pokrewieństwo wskutek małżeństwa.**

Sufiksoj: aê, estr, ing, um.

Domo — dom, domaêo — rudera; boto — but, botaêo — bucisko. *Wstawka aê* oznacza **pogardliwość.**

Estro — **zwierzchnik**: gimnaziestro — dyrektor gimnazjum, gimnaziestrino — dyrektorka gimnazjum; imperio — cesarstwo, imperiestro — cesarz; bando — banda, bandestro — herszt bandy.

Plumo — pióro, plumingo — rączka do pisania; cigaro — cygaro, cigaringo — cygarniczka; kandelô — świeca, kandelingo — lich-

tarz. *Wstawka ing* oznacza przedmiot, zawierający coś częściowo.

Wstawka *um* jest wstawką bez określonego znaczenia. Oddaje ona nieściśły związek między dwoma pojęciami. I tak: plena — pełny, plenumi — spełnić; nazo — nos, nazumo — cwikier, kolo — szyja, kolumo — kołnierz. Wyrazów utworzonych przy pomocy tej wstawki jest kilkanaście; w słownikach są one podawane jako samoistne wyrazy.

Deknaŭa ekzerco.

Amata. Amita. Amota. Amate. Amite. Amote. Amato. Amito. Amoto. Mi estas amata. Mi estis amata. Mi estos amata. Mi estas amita. Mi estis amita. Mi estos amita. Mi estas amota. Mi estis amota. Mi estos amota. Mi estus amata. Mi estus amita. Mi estus amota. Estu amata! Amante kaj amate. Amite kaj amate. Amote, ankoraŭ ne amate. Amate, sed ne amite. Verko estas tradukata, sed ankoraŭ ne tradukita. Verko tradukota; ĝi atendas tradukonton. Kiam oni trinkas la vinon, oni estas la vinon trinkanta, kaj la vino estas trinkata; kiam oni trinkis la vinon oni estis la vinon trinkanta kaj la vino estis trinkata; kiam oni estas la vinon trinkinta, la vino estas (for)trinkita, kaj kiam oni estas vinon trinkonta, la vino estas trinkota. Mi estas via instruanto, kaj vi miaj instruatoj. Arestanto estas tiu homo, kiu arestas; arestato tiu, kiun oni arestas.

Arestinto estas arestinta arestiton. Adresantoj adresas leterojn al adresatoj. La leterportistoj havas ofte multe de laboro, kiam ili serĉadas la loĝejojn de la adresitoj. Se oni amas ian inon, oni estas amanto kaj tiu ino estas amatino; tamen ne ĉiu amatino estas ankaŭ amantino. Mi sentis kore, ke ŝi estis mia amotino, eble ankaŭ amontino. Esperanto parolata. Vi diras aĉaĵojn, sinjoro. Venis ia tro multe drinkinta homaĉo. Lernejestro estras la lernejon. Sen — data letero ne devas esti sendata. Enigu la plumon en la plumingon. Kio povas esti kolumo? Vizitis min gebofiloj. Ĉie tro multaj kritikantoj. Telegrama stilo estas jena: Kiel domo pagata? — Ŝuldo postmorgaŭ redonota. — Reklamoj disdonitaj, ĉu disdonotaj? — Aŭ — aŭ, urĝas! Prenita ĉu prenata? Prenita, prenata, prenata. — Deklaro subskribita. — Kiam filino venonta? — Ĉiam memorata kaj amata. — **Lernolibro finita, lernado daŭrigota.**

Literatura parto.

El kantoj pri amo.

Mi amas Vin per alta am',
 Per amo de ĉiel' —
 En mia koro brulas flam'
 Plej pura, mia stel'.

Mi ĉiam revas nur pri Vi,
 Pri Vi, ho mia flor' —
 Por Vi formortus ĝoje mi,
 Sen krio, sen dolor'.

Okuloj Viaj — mar', en ĝi
 Mi dronas, amikin' —
 Se mian vivon volus Vi,
 Al Vi mi donus ĝin.

Georgo Deŝkin.

El „Quo vadis“ de Henriko Sienkiewicz.
 XXXIV-a ĉapitro.

Promenante en la ĝardeneto rakontis al ŝi Vinicio per mallongaj, el fundo de l' koro elŝirataj vortoj, tion, kion li antaŭ momento konfesis al Apostolo: do malpacon de sia animo, ŝanĝojn, kiuj okazis en li, kaj fine tiun ĉi grandegan sopiron, kiu malklarigis al li la vivon de tempo, kiam li forlasis loĝejon de Miriamo. Li konfesis al Ligio, ke li volis ŝin forgesi, sed li ne povis. Li pensis pri ŝi dum tutaj tagoj kaj noktoj. Memorigadis ŝin al li tiu ĉi kruceto, ligita el branĉetoj de l'bukso, kiun ŝi forlasis al li kaj kiun li lokigis en *lararium* kaj malgraŭvole estimis kiel ion dian. Kaj li sopiris ĉiam pli forte, ĉar amo estis pli forta ol li, kaj ĝi jam ĉe Aŭlusoj tute ekokupis lian animon.

Poste, ekkaptinte ŝian manon, li ne povis pli multe paroli; li rigardis nur ŝin kun admirego, kiel sian reakiritan feliĉon, kaj li ripetadis ŝian nomon, kvazaŭ li volus certiĝi, ke li retrovis ŝin kaj ke li estas apud ŝi:

— Ho, Ligo! Ho, Ligo!...

Esperantigis *Zofia Kronenberg*.

Chaita.

Sur la stratoj de Jenurbo regas vigla vivo kaj bruo. Oni veturas, iradas, interparolas, rapidas, ridas, bruegas diversmaniere. Meze de la stratoj galopadas kaleŝoj; flanke sur mallarĝaj trotuaroj preteriras amase piedirantoj, el kiuj ĉiu rapidas ien, al iu, por io...

Inter tiu ĉi amaso, ĉu vi rimarkas, gesinjoroj, maljunan virinon, malrapide puŝantan sin aŭtaŭnen tuj ĉe la muroj de la domoj, kiujn ŝi tuŝas per sia vestaĵo kaj sur kiuj ŝi de tempo al tempo apogas la ĝibigitan dorson, — haltante por mallongaj ripozoj kun spireganta brusto kaj kun ŝviteroj perliĝantaj sur ŝia sulkigita frunto? Verŝajne ŝi estas lacigita, sed certe ne nur per la hodiaŭa migrado. Tagojn, monatojn, jarojn, tutan sian longan vivon ŝi migradis tiamaniere, inter la amaso, depuŝanta ŝin sur lokojn plej maloportunajn, inter plej akrajn ŝtonojn pavimajn, al pleje malvarmigataj per la sunvarmegoj muroj de l'urba domaro.

Rimarku do, gesinjoroj, kiel ĝibiĝis, oni povas diri, en arkon kurbiĝis ŝia persono, kiel malgrasiĝis kaj etiĝis ŝia vizaĝo, kovrita per hardita haŭto, — kiel flaviĝis kaj enfalis profunde inter elstarantajn vangostojn ŝiaj lipoj, — kiel perdis la brilon la okuloj, verŝajne nigraj iam, — kiel super la senbrilaj pupiloj tremas kaj fermetas sin flava, je okulharoj senigita, palpebro.

Kaj sur la malalta, malhela frunto, kiom da sulkoj! Aspektas tiu ĉi frunto kiel ia paperfolio, kiu estis longe ĵetata sur aĉaj, malsekaj kaj senlumaj lokoj, kaj mano ia malmola, nepardonema ĉifadis kaj knedadis ĝin en plej diversajn faldojn kaj kurbiĝojn. Super tiu ĉi frunto oni ne vidas harojn, ĉar la kapo estas ĉirkaŭvolvita per tuko ia, kiu, malgraŭ sia malnoveco, konservis tamen ankoraŭ sian flavan koloron. Ĝiaj randoj, kunligitaj malantaŭ la kapo, defalas sur la dorson de l' virino, kovritan per larĝa, sur manikoj, dorso kaj brusto multkolora flikita kaftano. Ŝiaj piedplatoj, paŝantaj sur akraj ŝtonoj, estas vestitaj per malaltaj ŝuoj kaj grizbluaj ŝtrumpoj, aperantaj de tempo al tempo el sub la jupo, ornamita malsupre per diverslongaj ĉifoneroj, kvazaŭ ia franĝaro, peza pro amasigita sur ĝi dum jaroj strata polvo kaj koto.

Ĉu vi ne konas, gesinjoroj, tiun ĉi virinon? Mi konas ŝin tre bone. Ŝia nomo estas Chaita, kaj ŝia profesio — ĉifonistino.

100
21/10/30883

64

Granda Dio; ĉu vi pardonos al mi, gesinjoroj, ke mi permesas al mi konatigi vin kun la persono, posedanta tiel malaltan pozicion socian? Cu vi ne diros, ke tio estas maldeca kaj superflua? Ĉar kio komuna povas esti inter vi kaj inter la — ĉifonistino?

— Pardonu! Mi ŝatas la maljunan Chaita'n, kaj kiam ajn mi rigardas ŝin, ŝajnas al mi ĉiam, ke inter ŝi kaj mi ekzistas unu granda, nedisŝirebla ligilo. Mi kaj ŝi apartenas same al tiu ĉi grandega kaj malfeliĉa familio, kiu estas nomata homaro! Ŝi do estas mia parenĉino kaj — ankoraŭ unufoje pardonu al mi, gesinjoroj, — kaj via ankaŭ.

Koncerne tamen la malaltan pozicion, se la alteco de la homaj pozicioj estus klasifikata laŭ suferitaj doloroj kaj penoj, mi certigas vin, ke Chaita, la ĉifonistino, estus staranta en la tagoj de sia maljuneco tre, treege alte!

El la novelo: „Donu floreton“ de E. Orzeszko

esperantigis

15 7 1 *stano, miera zgroj, 2 dotu - malye, zan* *Leona Schleichkorn.*
anstatuvas, anstatuas

Sola, nur Esperante redaktata gazeto de Aŭstrujo

=====
„LA MARTO“
=====

havas bonegan, diversnecian kunlaborantaron, inter ĝi gelaureatojn kaj Lingvo-komitatanojn. „La Marto“ aperas monate kaj kostas jare 2.500 Sm.

ADRESO: „LA MARTO“, HAIDA, BOHEMUJO.

ELDONEJO DE J. KLEIN KRAKOVO, STR.
VIDAJKARTOJ LUBICZ, 3. I. ET.
rekomendas belegan kolekton da poŝtkartoj
KUN ESPERANTA TEKSTO. Oni parolas Esperante.

Księgarnia Polska Krakovo,
str. Floryańska 35.
ĉeftenejo de esperantajoj.
Oni korespondas kaj parolas Esperante.

PRESEJO de W. POTURALSKI
PODGÓRZE-KRAKÓW.

Provizita per esperantaj prestipoj, akceptas ĉiujn laborojn je tre malaltaj prezoj kaj pretigas ilin kun plej granda precizeco.

Nro de la telef. 1336.

Oni korespondas kaj parolas Esperante.

Antykw. Naul
Włocławek 15.01.85
- 100 zT

**„BIBLIOTEKA DLA PROPAGANDY
ESPERANTA W POLSCE”
POD KIEROWNICTWEM L. KRONENBERGA.**

POLECA NASTĘPUJĄCE SWOJE WYDAWNICTWA:

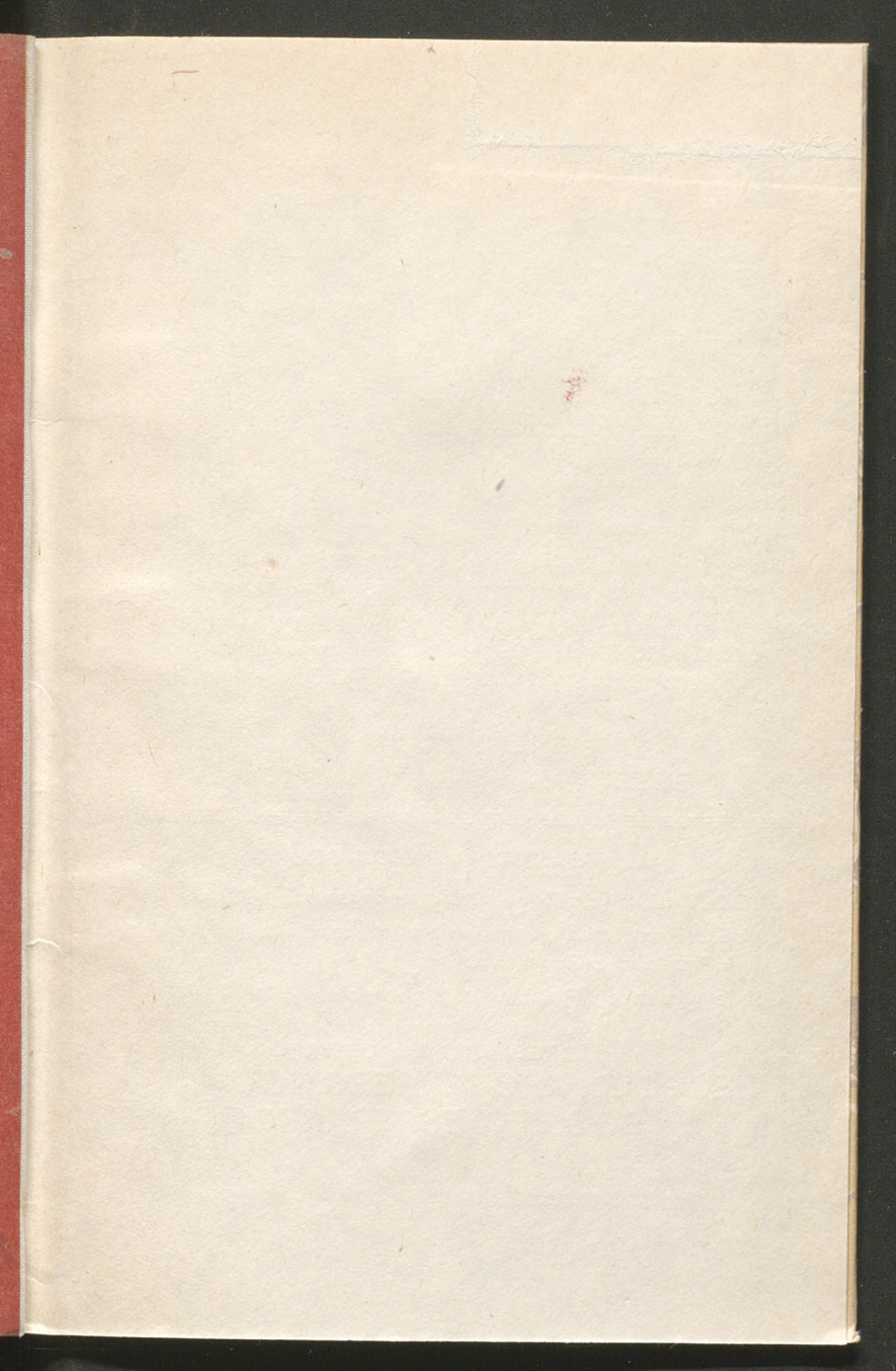
- Nr. 1. L. DROJECKI: Esperanto i jego zastosowanie w praktyce. Cena 20 hal.
- Nr. 2. PROF. DR. WILHELM OSTWALD: Międzynarodowy język pomocniczy a Esperanto. Przekład z niemieckiego E. Pfeffera. Cena 50 hal.
- Nr. 3. LEOPOLD I ZOFIA KRONENBERG: Dwa artykuły w sprawie Esperanta. Cena 20 hal.
- Nr. 4. ANTONI CZUBRYŃSKI: Esperanto i Esperantyzm. Z uwzględnieniem historii języka międzynarodowego. Cena 1 K.
- Nr. 5. L. KRONENBERG: Samouczek języka międzynarodowego Esperanto w 10 lekcjach. Metodą własną. Cena 60 hal.

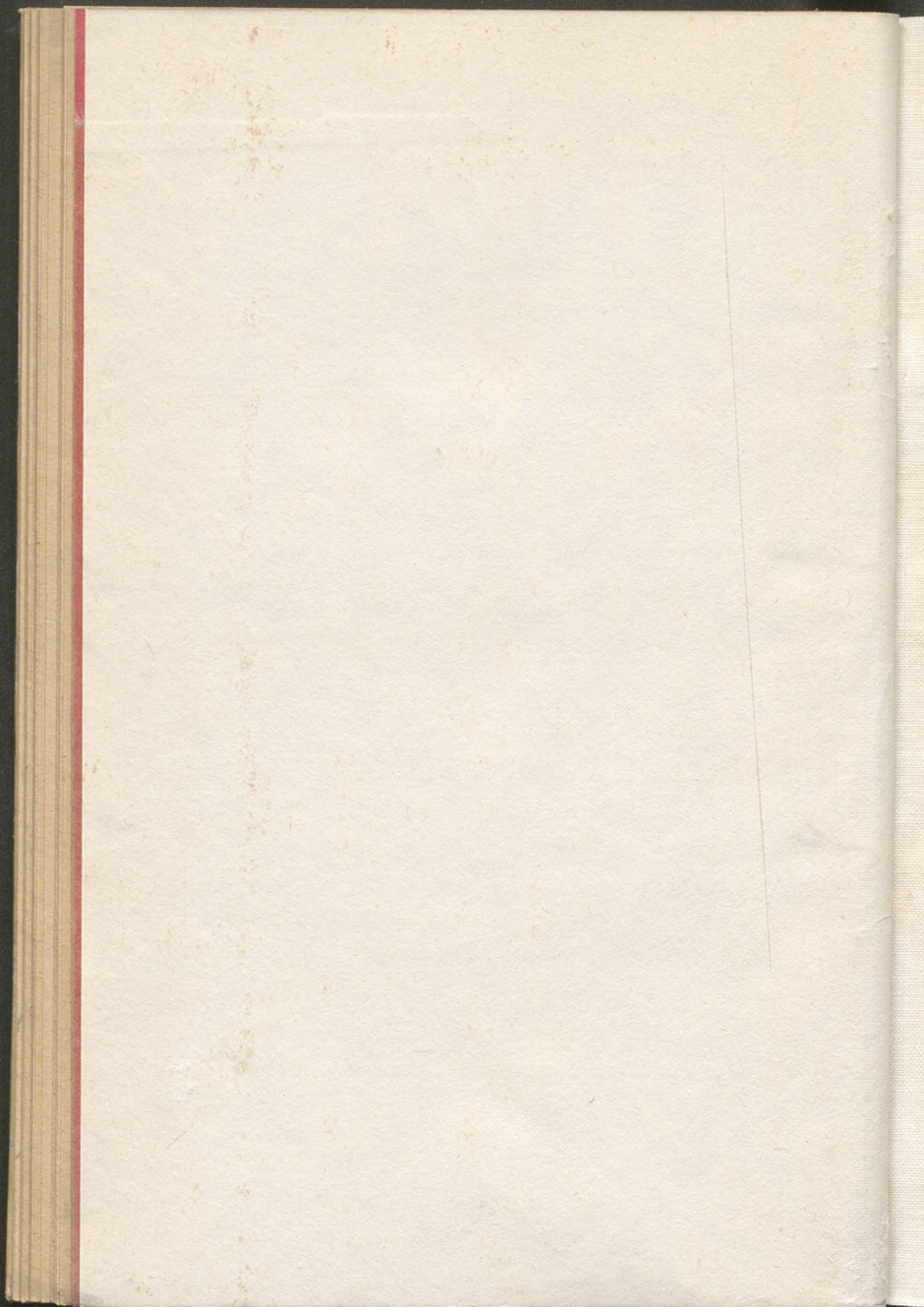
**SKŁAD GŁÓWNY:
GEBETHNER I S-KA W KRAKOWIE.**

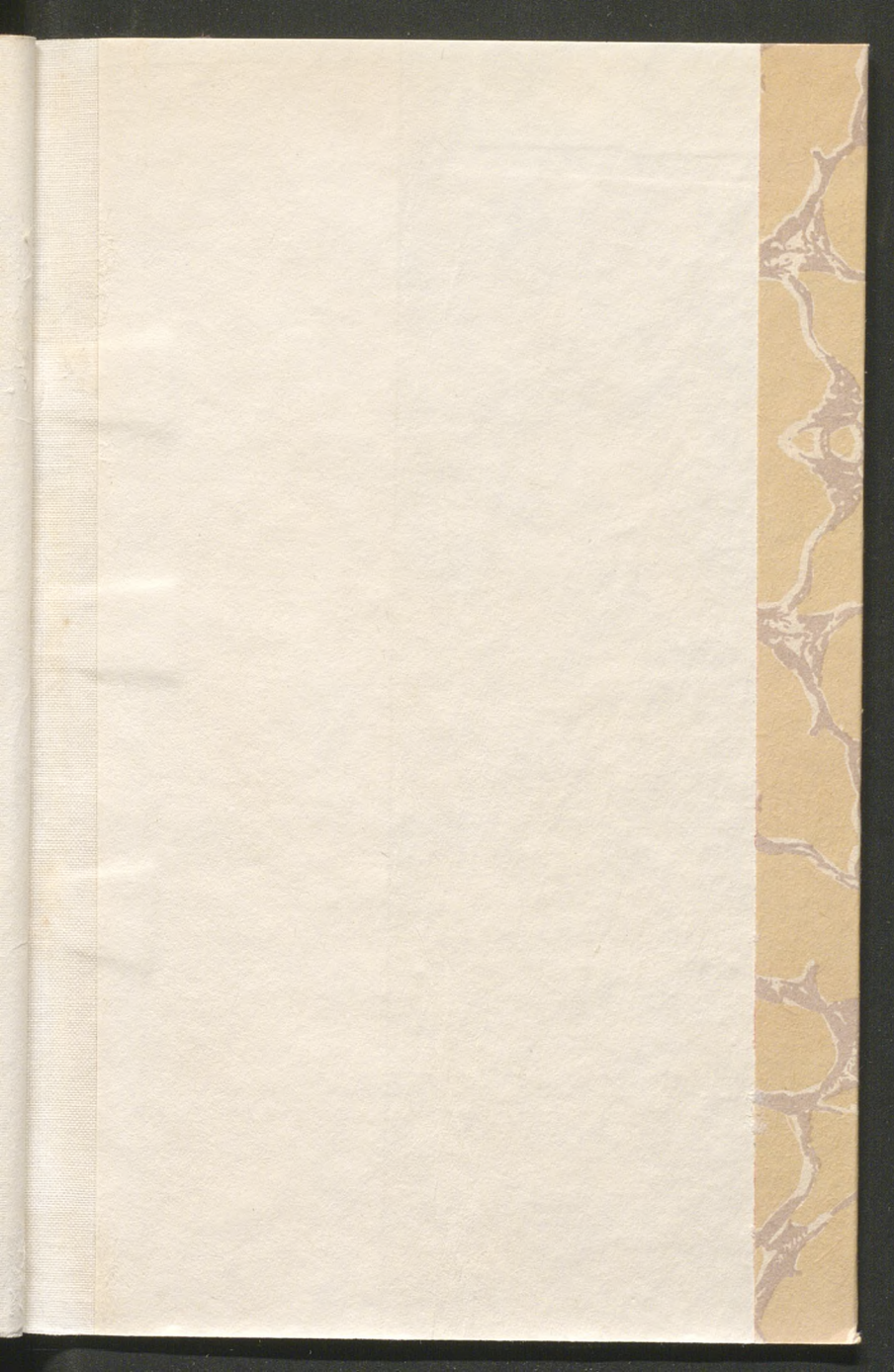
W PRZYGOTOWANIU DO DRUKU:

- RUDOLF MASKE: Esperanto a kongres ras w Londynie.
- UNUEL: Rozwiązanie zagadnienia języka międzynarodowego. Przekład z Esperanta.
- Opinie wybitnych Polaków o Esperancie.

ADRES WYDAWNICTWA:
**LEOPOLD KRONENBERG, KRAKÓW
„SOCIETO ESPERANTO“.**

1469241

BN

BN-

BI